V

Bogens Verden

TIDSSKRIFT FOR DANSK BIBLIOTEKSVÆSEN

UDGIVET AF DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Redigeret af ROBERT L. HANSEN (ansvarh.)
og MOGENS IVERSEN

MAY 3 1955

★

37. årgang **3** *1. april 1955*

AF INDHOLD

R. Lassen: Statsstøtte til biblioteksbyggeri 133
Mogens Iversen: Rejse i Grønland (English summary) 135
Fra Statens Bibliotekstilsyn 145
Carl Thomsen: Amerika-Gedenkbibliothek i Berlin 146
Kongressen i Bruxelles 151
Den danske Unesco-nationalkommission 152
Nordisk videnskabeligt bibliotekarforbund 153
Fra biblioteksarbejdet 154
LITTERATUREN. Anmeldelser 158
UNGDOMMEN. Anmeldelser 175

Næste nr. af »Bogens Verden« udkommer ca. 15. maj 1955

I KOMMISSION HOS NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK . KØBENHAVN

Har Deres bibliotek disse bøger?

ROMANER:

André Jubelin: HIMMEL OG HAV
Fransk krigshelts erindringer 13,75

J. Pietrkiewicz: DEN LILLE MUNK
Polsk litterær roman 12,50

Mrs. Robert Henry: LILLE MADELEINE
Barndomsminder fra Paris 12,75

Poul Borchsenius:
DE TRE RINGE
Om Spaniens jøder 15,50
STJERNESØNNEN
Bar Kokba og hans tid 14,75

Lin Yutang:
DEN LAKRØDE PORT
Roman fra Kina 17,50
FORTÆLLINGER FRA DET GAMLE KINA 12,50
MIT EVIGE FOLK
Roman fra Kina 17,50

Stefan Zweig:
SJÆLENS LÆGEDOM
Freud, Mesmer, Baker-Eddy 14,75
KAMÆLEONEN
Biografi om Joseph Fouché 9,50
JORDEN ER RUND
Biografi om Magellan 11,50
BALZAC
Hans sidste, store biografi 15,50

F. M. Dostojevskij:
IDIOTEN I-II 19,50
BRØDRENE KARAMAZOV I-II 15,70
RODION RASKOLNIKOV I-II 15,70
Oversat af lektor *Georg Sarauw.*

Th. Olesen Løkken:
KLAUS BJERGS SØN 10,75
KLAUS BJERG OG BODIL 7,50
NIELS HALD I-III 22,50
PIGEN FRA VILDMOSEN 7,50

Bang Petersen:
SUSANNE. Roman 9,75
I FÆDRENES SPOR 8,75
SLÆGT SKAL FØLGE 9,75

REJSEBØGER:

Hans Hvass:
MANTA. Rødehavets djævel 17,50

Elizabeth Thrane:
PÅ SCOOTER TIL INDIEN 14,50

R. Oppenheim:
SPANIEN I SPEJLET 14,75

Finn Salomonsen:
MINDANAO 15,75

HÅNDBØGER:

Kirsten Hüttemeier:
BILLEDKOGEBOGEN 24,00

K. Bruun-Rasmussen:
BEDØMMELSE AF MENNESKER 11,75

UNGDOMSBØGER:

Th. Holm:
UNGDOM GØR OPRØR 4,85

W. Farley:
DE GLEMTE HESTES Ø 7,50

J. W. Lippincott:
ØDEMARKENS HERSKER 7,50

H. HIRSCHSPRUNGS FORLAG . KØBENHAVN K

,75
,50
,50
,50
,75
,75
,75
,50
,50
,75
6,75
4,00
,75
4,85
7,50
7,50

I
ver
om

D
i ko
lad
virk
æn
195
F
jfr.
hv
der
yd
tilf
bib
lov
S
bæ
me
ho
sto
by
—
der
ud

såd
kr
tek
m
de
en
n

(d
u

STATSSTØTTE TIL BIBLIOTEKSBYGGERI

Bestyrelsen for gruppe A rettede den 28. februar d. å. følgende henvendelse til det folketingsudvalg, som beskæftiger sig med lovforslaget om ændringer i byggestøtteloven:

Danmarks Biblioteksforening, Gruppe A, der omfatter samtlige folkebiblioteker i købstæderne og hovedstadsområdet samt enkelte større biblioteker på landet, tillader sig herved at henvende sig til det ærede udvalg med anmodning om at ville virke for, at der i forslag til lov om byggeri med offentlig støtte foretages sådanne ændringer, at der bliver mulighed for — ligesom før lovændringen af 6. oktober 1954 — at yde støtte til *biblioteksbyggeri* i henhold til byggestøtteloven.

Før oktober 1954 bestod støtten deri, at der i medfør af lovens § 46, stk. 1, nr. 8, jfr. § 6, kunne ydes statslån indenfor visse grænser mod en årlig ydelse af 4,5 pct., hvoraf 3,5 pct. af restgælden til enhver tid var rente. Efter oktober 1954 vil statslån derimod kun kunne ydes mod sædvanlig markedsrente (f. t. 6,3. pct. — samlet årlig ydelse 7,1 pct.), uden at der samtidig er givet mulighed for, som i en række andre tilfælde, at yde tilskud til nedsættelse af driftsudgifterne. — Denne forringelse af folkebibliotekernes stilling er desværre opretholdt ved det nu for folketinget foreliggende lovforslag.

Således som byggeforholdene har været, har kommunerne (der i overvejende grad bærer det økonomiske ansvar for folkebibliotekerne) i årene efter krigen, hvor så meget andet byggeri (boliger, sygehuse, skoler m. m.) trængte sig på, været tilbageholdende overfor nyt biblioteksbyggeri, hvilket har haft til følge, at den efter byggestøtteloven af 1946 op til oktober 1954 bestående mulighed for støtte til biblioteksbyggeri kun har været udnyttet i begrænset omfang (f. eks. i Skern, Korsør, Struer — i forbindelse med boligbyggeri — og Holeby), medens der i et par tilfælde, hvor der var givet lånetilsagn, på grund af særlige forhold ikke blev mulighed for at udnytte dem.

Dette må imidlertid ikke tages som udtryk for, at der ikke skulle være behov for sådant byggeri. Forholdet er tværtimod det, at jo længere tid der går, bliver — dels i kraft af befolkningstilvæksten, dels som følge af den stærke udvikling, folkebiblioteksvæsenet i det hele er undergået i de sidste årtier — behovet for bedre plads og mere tidssvarende bygninger stadig mere påtrængende mange steder i landet. Og det vil være til skade for en tilfredsstillende udnyttelse af bibliotekerne såvel som for en økonomisk drift, om påkrævet nybyggeri fremdeles bliver udsat mere end højst nødvendigt.

Medens folkeskoleloven indeholder bestemmelser om statstilskud til skolebyggeri (derunder begrænsede tilskud til indretning af bibliotekslokale og læsestue i skoler udenfor hovedstadsområdet), rummer folkebiblioteksloven ikke tilsvarende bestem-

melser, men biblioteksbyggeri har, som nævnt, været henført til byggestøtteloven. Som forholdene er efter oktober 1954 og lovforslaget, vil støtten være bortfaldet, og bibliotekerne (d.v.s. kommunerne) vil være henvist til uden hjælp at bære alle udgifterne ved byggeriets finansiering.

De almindelige statstilskud, som ifølge biblioteksloven ydes til folkebibliotekernes drift (svarende til 80 pct. af stedlige tilskud indtil 25.000 kr., 40 pct. af de næste 25.000 kr. og 25 pct. af tilskud over 50.000 kr. ÷ et mindre bogtilskud), vil ganske vist kunne dække noget af finansieringen, idet lejeværdien af bibliotekslokaler kan medregnes som stedligt tilskud, men da de større biblioteker, som har brug for selvstændige bygninger, i de fleste tilfælde vil henhøre under den sidste tilskudssats (25 pct.), vil den fordel, som opnås herigennem, være stærkt begrænset. — Iøvrigt gøres opmærksom på, at ifølge de gældende regler om lejeværdiens beregning vil tilskud, som måtte blive ydet i henhold til byggestøtteloven, medføre en tilsvarende nedsættelse af lejeværdien og dermed af tilskudet efter folkebiblioteksloven, således at der altså ikke bliver tale om dobbelt tilskud.

I betragtning af den betydning, statens lovgivning tillægger opretholdelsen af et godt folkebiblioteksvæsen — som supplement til skolen og led i den almindelige folkeoplysning — og i betragtning af de pligter, som loven pålægger kommunerne i den henseende, må det anses for påkrævet og rimeligt, at staten gennem tilskud letter det for kommunerne at finansiere det fornødne byggeri hertil. — Såfremt der ikke ydes tilskud nogenlunde i lighed med, hvad der ydes til andre vigtige samfundsopgaver, vil det kunne bidrage til, at biblioteksbyggeriet, hvor påkrævet det end måtte være, stadig glider i baggrunden.

Idet man anmoder udvalget om at ville tage foranstående under velvillig overvejelse, tillader man sig at henstille, at der foretages følgende ændringer i lovforslaget:

Herefter fulgte teknisk formulerede ændringsforslag gående ud på følgende:

1. I betragtning af folkebibliotekernes betydning — i nogen grad sideordnet med folkeskolen — fandt man det rimeligt, om der i § 50, der nævner de institutioner, der er adgangsberettigede til at opnå *statslån* (til sædvanlig markedsrente), blev opført »folkebiblioteker« som et selvstændigt nr.

2. Man foreslog dernæst, at der ved en tilføjelse til bestemmelserne i § 10, stk. 4, om *årlige tilskud* til nedbringelse af driftsudgifterne for ejendomme, der opføres med statslån, blev åbnet adgang også for folkebiblioteker til at opnå sådanne tilskud efter de i lovforslaget opførte tilskudssatser — nemlig pr. m² bruttoetageareal i hovedstad, købstæder og landkommuner henholdsvis 16, 14 og 12 kr. eller 12, 10 og 8 kr.

3. Endelig henstillede man, at folkebiblioteker blev medtaget blandt de institutioner, som ifølge § 10, stk. 6, får adgang til statslån med *nedsat rente (2 pct.)*, når talen er om erhvervelse eller om- eller tilbygning af bygninger med socialt og kulturelt formål. Da netop biblioteker i en del tilfælde har kunnet indrettes i bygninger, der før har haft anden anvendelse, fandt man, at en sådan ændring ville være rimelig.

Den 9. marts havde repræsentanter for gruppe A foretræde for folketingsudvalget, der lovede at tage de foreslåede ændringer under overvejelse.

R. Lassen.

REJSE I GRØNLAND

Af bibliotekskonsulent Mogens Iversen

Det har i de senere år gang på gang været på tale at sende en biblioteks-kyndig til Grønland. Den pågældende bibliotekar skulle på grundlag af sine indtryk af de nuværende tilstande og muligheder fremsætte forslag til en rationel ordning af biblioteksvæsenet i samklang med den nye udvikling i det grønlandske samfund. I foråret 1954 rettede såvel Statens Bibliotekstilsyn som Grønlands kulturelle Råd i Godthaab indtrængende henvendelser til Grønlandsdepartementet herom, og Statsministeriet meddelte da 9. april 1954, at rejsen var bevilget. Det faldt i min lod — som den, der i den senere tid i tilsynet har haft med dette arbejdsområde at gøre — at foretage denne »undersøgelsesrejse«. Mæslingeepidemien forsinkede ganske vist afrejsen — man måtte jo sikre sig, at ikke altfor mange havne var lukkede — og dertil kom ændringer i fartplanen. Afrejsen fandt sted den 4. september, og den 12. november var jeg atter hjemme; det blev altså mere en efterårs- end en sommerrejse, hvilket i og for sig ikke var nogen skade til. Både oprejsen og det meste af opholdet i Grønland var særdeles begunstiget af vejret. Det var handelsinspektoratets passagerkontor i Godthaab, der tilrettelagde rejsen på den grønlandske vestkyst, og det lykkedes med »Umanak« og »Julius Thomsen« at få besøgt alle større byer fra Julianehåb i syd til Godhavn i nord. Kun Umanak måtte desværre udgå af den oprindelige plan. En sådan kystrejse er meget vanskelig at tilrettelægge rationelt, men selv om mere end halvdelen af tiden måtte tilbringes ombord i de to nævnte skibe, blev der dog en måneds reelle arbejdsdage i land, heraf 14 dage i Godthaab og en uge i Julianehaab. Der blev altså både tid til at gennemgå bogsamlingerne, at tale med de folk, der hidtil har beskæftiget sig med biblioteksarbejdet, og sidst, men ikke mindst at bearbejde indtrykkene og gennemtænke de nye planer.

Mon ikke de fleste, der for første gang ser Grønland, føler det, som gik en stor drøm i opfyldelse. Mange af os har i vor drengetid læst om det fjerne, barske land, hvor ekspeditioner vovede livet i kamp med kulde og is. I dag er rutebådene »Umanak« og »Disko« på ca. 9 årlige rejser den faste forbindelse med Danmark, og alt går så planmæssigt, som det nu er muligt i de grønlandske farvande, hvor ordet »imakra« (ɔ: måske, jeg ved ikke) falder let i munden, når de meteorologiske muligheder skal bedømmes. I hvert fald mindes jeg den dag i Godthaab, da »Umanak« var sat til afgang kl. 14, men i pibende storm overhovedet ikke kunne komme fra kaj, så vi pænt måtte blive liggende til kl. 22, da vinden var løjet af. Andre gange er det losning og lastning, der trækker ud. Man lærer tålmod i Grønland.

Dette tålmod præger desværre ikke altid den tekniske og administrative kurs i dag. Pulsen banker hastigt. Alle de kendte kolonier — eller byer, som man nu noget nødtvunget kalder dem — har i løbet af det sidste år helt ændret udseende. Der er kommet biler, veje, kajanlæg, elværker, nye pakhuse, nye butikker, fiskehaller og frysehuse o. m. m. Grellest virker alt dette måske i Godthaab, hvor den gamle, kønne koloni med Hans

Egedes hus, med kirken og seminariet, ligger helt ude i kanten af et vældigt nybyggeri til landets administration og dens tjenestemænd. Man kan ikke lade være at falde i tanker over dette netop i Hans Egedes og Rinks gamle by, der jo også er den grønlandske kulturs højborg. Men blot så meget som et to måneders ophold i landet får iagttageren til at holde igen på de raske domme og den umiddelbare kritik. Billedet er mere nuanceret end den hjemlige polemik lader ane — og hvor er vi forresten stadig dårligt orienterede om de mest elementære ting vedrørende livet i Grønland i dag. Der er selvfølgelig både negative og positive træk i billedet. Af de positive træk vil jeg især fremhæve den grønlandske skoles store indsats. Det er min overbevisning, at her er udgangspunktet for det biblioteksvæsen, Grønland har brug for i dag.

Grønland er ikke noget bogløst land. Foruden den *opsendelse af bøger*, som Statens Bibliotekstilsyn har organiseret siden begyndelsen af tyverne i form af faste samlinger og vandrebogsamlinger, er der i årenes løb sendt boggaver op fra forskelligt hold: fra Rigsdagens bibliotek, fra boghandlere (læsekredsbøger), fra dagblade gennem indsamlinger, og dertil kommer boggaver fra danske, der rejser hjem. Oprindelig var det fortrinsvis de danskes bogbehov, man søgte at dække, men i de senere år har man også villet skaffe »læsestof« til de grønlændere, der kunne læse dansk, og på denne konto er en sand syndflod af ligegyldigheder strømmet ind over Grønland. (Man kan ikke lade være med i denne forbindelse at tænke på tilsvarende forhold i Nord- og Sydslesvig. Velmenende mennesker i de nationale foreninger lagde i sin tid et stort arbejde i indsamling af bøger, men hvor mange af disse var i virkeligheden emballagen og ulejligheden værd). Gennemgangen af biblioteket i Godthaab var i det mindste for skønlitteraturens vedkommende et kig ind i vore forældres og bedsteforældres bogskabe — for ikke at sige deres pulterkamre. (I dag har både Nord- og Sydslesvig et moderne biblioteksvæsen, hvor eventuelle boggaver i hvert fald kan sorteres inden indlemmelsen). Hvad der er opsendt til Grønland af ugeblade, knaldromaner, billeder med tekst, fængende læsestof, uanset kvaliteten, til dansklæsende grønlændere, vil sikkert være motiveret med, at det blot gjaldt om at sætte dem i gang med at læse. At der er tale om en elementær igangsættelse på dette område er utvivlsomt rigtigt, men det grønlandske biblioteksvæsen bør dog fremover holde sig klar af en sådan kulturel bagbutik, og ikke mindst af den grund er det af betydning at være i nøjeste kontakt med den grønlandske skole, hvor oplæringen i dansk sprog og kultur finder sted, og hvor et krav om kvalitet i det læsestof, der bydes, kan vinde gehør.

Vi er altså i en helt anden situation end før krigen. Grønlænderne ønsker selv at lære dansk, og efter *den nye grønlandske skoleordning* af 1950 har fire af de grønlandske skolebyer (med et stigende antal danske lærerkræfter, i øjeblikket ca. 75 i hele Grønland) såkaldte B-linier, hvor eleverne fra deres 3. skoleår undervises på dansk, mens de øvrige skoler har dansk som fremmedsprog, men dog mindst 6 timer dansk ugentlig, hvor lærerpersonalet magter det. Efter det syvende skoleår kommer de dygtigste elever på efterskolerne. Ovenpå efterskolerne ligger den i Godthaab placerede realskole (4-årig). Uddannelsen kan derefter — eleverne er på

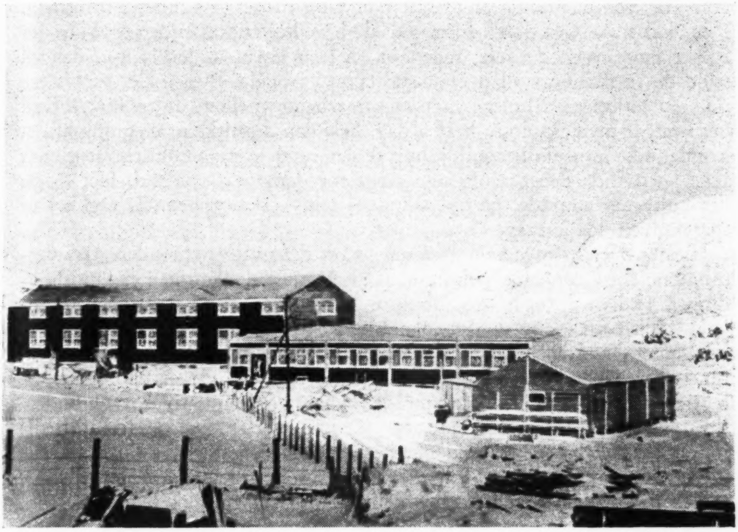

Skolebyggeri i Julianehaab. Den rejste bygning rummer efterskolernes økonomiafdeling, pigekostskole og husmoderskole. Senere bygges nye lokaler til børneskolen.

dette tidspunkt 20 år — fortsættes i Danmark eller på seminariet i Godthaab (treårig, delt i lærer- og kateketlinie).[1]) Det er i det hele taget det store problem, at man på næsten alle uddannelsesfelter må sende Grønlændere til Danmark til uddannelse. Det ville utvivlsomt være sundere, om man i større og større udstrækning — f. eks. indenfor visse håndværk — kunne afslutte uddannelsen i hjemlandet. En udvikling i denne retning er allerede i gang indenfor de praktiske fag.

Taler man med de danske skoleledere i Grønland, kommer der en ikke ringe optimisme til udtryk, når talen er om *danskundervisningen*. Grønlænderne er udprægede sprogbegavelser, og indlæringen af det danske sprog går forbavsende hurtigt. Allerede om ca. fem år regner man med gode resultater. Selv har jeg prøvet med tolk at fortælle en klasse i efterskolen i Julianehaab om København. Det var børn, der fornylig var kommet ind i efterskolen fra udsteder. De havde ikke hørt ret meget dansk, men de kunne synge »Jeg ved en lærkerede« på smukt dansk, og i slutningen af timen kunne skoleinspektøren indskrænke tolkningen betydeligt — de havde vænnet sig til at høre på mig og forstod mig forbavsende godt. Men det er også karakteristisk, at det går ulige langsommere med forståelsen af alt det, der ligger bag de rene ord: begreberne og hele mentaliteten. Grønlænderbørn, der aldrig har krydset Nordatlanten, har uendelig mange spørgsmål at gøre den danske lærer, når en almindelig dansk tekst

[1]) Iøvrigt kan vedrørende det grønlandske skolevæsen i dag og dets udvikling fremover henvises til skoledirektør M. Gams artikel i Dansk pædagogisk Tidsskrift 1955, nr. 2 (s. 49-59).

læses, og vor mentalitet er dem i mangt og meget så uendelig fremmed. Der skal nu i Godthaab foretages skolepsykologiske undersøgelser, der måske kan anvise de veje, man bør gå i en sådan undervisning, der vil stille de største krav til det danske lærerpersonale, hvis målet skal være ikke en sammensmeltning, men et samarbejde mellem de to folk. Hvad der foregår med eksplosiv kraft i dag, hele den drastiske omlægning af det grønlandske samfund, er spildt, hvis skolen og de øvrige kulturinstitutioner ikke kan vinde den opvoksende slægt for det nye Grønland. Her — på det kulturelle område, på oplysningens felt — skal slaget stå. Og her er sparekniven ilde anbragt.

Gælder det *de øvrige kulturinstitutioner*, er det nyttigt at studere årsberetningerne fra Grønlands kulturelle Råd. Dettes medlemmer er landshøvding P. H. Lundsteen, skoledirektør M. Gam — der har virket i Grønland siden 1925 — og den grønlandske pastor Karl Heilmann, valgt af landsrådet, med en af administrationens fuldmægtige som sekretær. Man får i denne beretning et interessant og broget billede af de forskellige bestræbelser på det kulturelle område, mange gode initiativer, men undertiden også vel lidt samarbejde, for megen overlapning og fremfor alt: for uklare linier ud i fremtiden. Der findes i de fleste byer nu kulturelle udvalg, der skal søge at koordinere det kulturelle arbejde på stedet. *Radioen* spiller for grønlænderen en betydelig rolle, især musikken fanger ham. Men også et stort oplysningsarbejde sker gennem disse udsendelser, hvor bl. a. de danske lærere må udfolde alle tænkelige evner og talenter i sprogkursus, i foredrag, i oplæsninger og i grammofoncauserier. Desværre har man ifølge sidste beretning endnu ikke helt haft den støtte fra den danske statsradiofoni, man kunne ønske. Dertil kommer, at sendestyrken på de grønlandske stationer endnu er ganske minimal, og aflytningsforholdene er trods retransmissioner mange steder elendige. Også *filmen* er et ømt punkt. Under krigen fik grønlænderne smag for amerikansk film af ikke altid lige lødig karakter. De tager ikke tungt på, at filmen ikke er forsynet med grønlandske tekster, men man forsøger sig med programmer med orientering om filmen på grønlandsk eller indkopierede indledende tekster. De film, der hernede fra sendes op til forevisning i de 15 grønlandske biografer, er ingenlunde udvalgte. Det forbyder de beskedne midler, der står til rådighed for filmarbejdet. Det er vel nogenlunde samme blanding som i en dansk gennemsnitsbiograf at dømme efter de aftenlige forevisninger af filmene på »Umanak« op- og nedrejser. Der er al mulig grund til at arbejde alvorligt med en virkelig saglig udvælgelse af de film, der sendes til Grønland. Det behøver ikke at betyde kedelige film til det letbevægelig biografpublikum deroppe, men dog film, som de har forudsætninger for at få noget ud af. Hellere en jævn dansk underholdningsfilm med dansk natur og danske typer — jeg nævnte ikke navnet — end en eller anden psykologisk raffineret film, som grønlænderen savner enhver forudsætning for at forstå.

På eet punkt har det kulturelle arbejde bragt forvirring i et rent biblioteksbegreb: *læsestuen*. I bestræbelsen for i byerne at skabe fritidshjem har man brugt ordet læsestue om sådanne lokaler, hvor meget andet end læsning foregår, og hvor forskelligt let læsestof er fremlagt. F. eks. har man

i Godthåb på et kombineret dansk-grønlandske initiativ oprettet en sådan fritidslæsestue ud fra den betragtning, at læsestuen i folkebiblioteket, placeret i en af skolens bygninger på seminariets grund, mere var seminariets end den offentlige læsestue. Denne fritidslæsestue har nu endogså fået plads i det mest repræsentative lokale, man overhovedet kan opvise i Grønland, nemlig landsrådets nye sal. Dette lokale er kun i brug en enkelt sommermåned til sit egentlige formål, og landshøvdingen er gået stærkt ind for, at det foruden at fungere som retslokale skulle være et mødested for Godthaabs unge. Det var meget fristende her at anbringe håndbøgerne fra folkebibliotekets læsestue. Men skal linien: fritidshjem — bibliotek holdes klar, bør det efter min mening ikke ske. Fritidslæsestuerne er et stykke socialt betonet ungdomsarbejde, som vi af al magt må støtte, bl. a. ved bogforslag, som det allerede nu er aftalt. Fra denne ungdomsklub går vejen til den offentlige læsestue med de større håndbøger, med et mere kvalitetsmæssigt tidsskrifthold og først og fremmest ro til læsningen. Lederen af den grønlandske skole i Godthaab tog iøvrigt efter drøftelserne herom initiativet til at forsyne den offentlige læsestue med nyt inventar og nye gardiner. Besøget er endnu størst her, takket være de mange kostelever på seminariet (2200 besøg årligt mod ca. 1500 besøg i fritidslæsestuen).

Når man i dag skal organisere biblioteksarbejdet i Grønland, må man spørge: *hvad kan og vil grønlænderen læse*, når det drejer sig om bøger på dansk? Man må her betænke, at hans indlæringsevne i høj grad synes at være visuelt betonet, d.v.s. at billedet med en fornuftig tekst vil betyde overordentlig meget for ham. Vi må ved udvælgelsen af bøger til de grønlandske biblioteker først og fremmest samle alt tænkeligt illustreret materiale, lige fra billedværker til almindelige illustrerede fremstillinger, og ved kyndiges hjælp tage stilling til deres egnethed deroppe. Derimod er skønlitteraturen, der, når det gælder bøger til voksne, sjældent er illustreret, mindre væsentlig, og i hvert fald bør man sikkert holde sig til de gode folkelige ting fremfor de litterære specialiteter. Iøvrigt er mange af grønlændere så udpræget på drengebogsstadiet — det ses også af de bøger, man har valgt at oversætte til grønlandsk. Alt om rejser og teknik vil have muligheder blandt grønlandske unge, deres lyst til at lære noget på disse felter er overordentlig stor.

Vi slog fast, at Grønland ikke er noget bogløst land. Hvordan er da *status biblioteksmæssigt set?* Billedet er ganske overordentlig broget. Der er vel ca. 6000 bind i de grønlandske biblioteker ialt. Hertil kommer en bogsamling til seminariets brug på godt 1000 bd. På min rejse blev ca. 2200 bd. lagt til kassation, i stor udstrækning børnebøger, iøvrigt en lempelig og ganske foreløbig kassation. Der blev i de 7 biblioteker, jeg besøgte, overalt tid til en foreløbig gennemgang af bøgerne, hvor jeg fik et vist indtryk af samlingerne. Intetsteds findes nogen alsidig, afrundet bogbestand. Størst og righoldigst er biblioteket i Godthaab, det gamle seminariebibliotek. Efter at de ca. 1000 bd., der navnlig var af interesse for seminariet, var skilt fra, blev tilbage en mere udpræget folkebiblioteksbogbestand på ca. 2000 bd., incl. den del af bibliotekstilsynets vandrebogsamling, der for tiden befandt sig dèr. I Julianehaab var bogbestanden på ca. 1400

bd., i Egedesminde ca. 1000 bd.; begge steder betød vandrebogsamlingen, at bestanden dog havde et vist præg af folkebibliotek, også for de danske benyttere, som søgte dem. I Godhavn og Sukkertoppen fandtes biblioteker på henholdsvis 475 og 300 bd., hvis grundbestanddel var en fra bibliotekstilsynet før krigen opsendt fast samling, betænkeligt velbevaret. I Holsteinsborg og Frederikshaab havde man endelig ved lokalt initiativ oparbejdet samlinger på ca. 200 bd. hvert sted. Nogen samlet biblioteksstatistik for hele Grønland findes ikke. I officielle beretninger foreligger kun tal fra de hidtidige centralbiblioteker Godthaab, Julianehaab og Egedesminde. Udlånstallene er med de nuværende ganske utilstrækkelige midler og bogbestande uden særlig interesse. Heller ikke lånertallet siger meget udover, at der vel i øjeblikket kan regnes med ca. 300—350 dansklæsende grønlændere, selvfølgelig mest unge. Hertil vil komme skolebørnene, efterhånden som de oplæres i dansk. Det største lånertal udover Godthaab udviser Egedesminde, der også har en grønlandsk bibliotekar, lærer Ole Brandt. Dette bibliotek benyttes næsten udelukkende af grønlændere, ialt 175 lånere.

De danskes benyttelse af bibliotekerne er meget forskellig, meget god i Julianehaab og Godthaab, mens det i Sukkertoppen og Frederikshaab kun er de danske arbejdere, der benytter biblioteket, ikke den fastboende danske befolkning. Flere steder er der efter mit besøg sat propaganda for biblioteket i gang, i Sukkertoppen i den stedlige grønlandske avis »Meteore«. I Godthaab har man gennem radioen udsendt meddelelser om biblioteket. Desværre er der ikke så meget at reklamere med. Takket være den uafklarede bibliotekssituation havde Grønlandsdepartementets kulturelle afdeling frarådet yderligere opsendelse af vandrebogsamlingsbøger i de sidste to år, men denne forholdsregel har jo blot forringet bibliotekernes muligheder for at tilfredsstille benytterne. Mange danske har i stedet vendt sig til de under Den kgl. grønlandske Handel organiserede læsekredse for at kunne følge med i den nye litteratur. Iøvrigt har de for bibliotekstilsynets beskedne grønlandskonto på 2400 kr. årligt skabte vandrebogsamlinger cirkuleret langt over forventning de tre centralbiblioteker imellem, og depoter deraf har udover i de nævnte biblioteker været placeret i Nanortalik og Narssak i det sydlige, Jacobshavn og Christianshaab i det nordlige samt i en del udsteder. Men nogen stor centralbiblioteksvirksomhed har der jo af gode grund endnu ikke kunnet være tale om. Udover de fra bibliotekstilsynet opsendte vandrebogsamlinger og faste samlinger samt de nævnte gavebøger har den førnævnte kulturelle afdeling under Grønlandsdepartementet for en ikke helt ringe bevilling — i sidste regnskabsår 15.000 kr. til bibliotekernes vedligeholdelse og fornyelse — lejlighedsvis sendt bøger derop, som forekom afdelingen egnede eller som blev tilbudt de grønlandske biblioteker til køb eller som gave. Desværre har der på dette område ikke været noget samarbejde med bibliotekstilsynet, ej heller før efter min hjemkomst været stillet midler af denne konto til biblioteksskyndiges rådighed. Denne lejlighedsvise opsendelse er af ret ringe omfang, men må iøvrigt, set med en bibliotekars øjne, betegnes som mere end tilfældig. Tilmed har den kulturelle afdeling, oprettet efter krigen med et utal af virkeområder, forringet

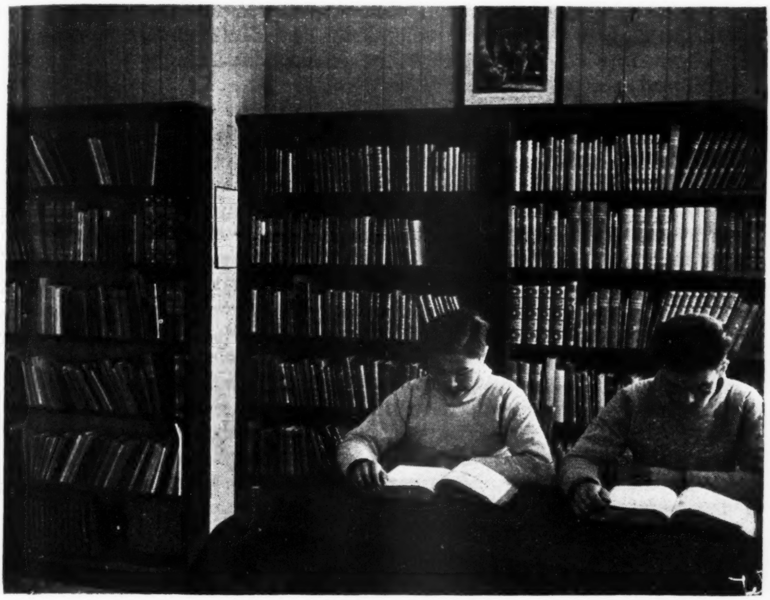

Bibliotekslokalet i Egedesminde. (Foto: Jette Bang)

den før krigen gode skriftlige kontakt mellem bibliotekstilsynet og de enkelte grønlandske koloniers biblioteker.

Litteraturen på grønlandsk[2]) er ikke af stort omfang, og hvad der findes i bibliotekerne, er stærkt benyttet og katastrofalt nedslidt. Det er derimod de danske håndbøger ikke, idet dog her lokaleforholdene også spiller ind. Vi må nok også regne med, at grønlandske unge først gennem fritidslæsestuerne skal vænnes til bøgers brug. Foreløbig vil der kun i de store skolebyer kunne blive tale om almindelige offentlige læsestuer.

Lokalesituationen er naturligvis ikke god. Grellest virker det, at det kommende Grønlands Landsbibliotek i Godthaab som udlånslokale kun har et rum på 7 × 2 m med en foranliggende skoleklasse som læsestue. I Egedesminde findes et pænt lokale i efterskolen, dog i længden for lille. Det samme gælder det på skoleinspektør Frederik Nielsen's initiativ skabte lille lokale (med kontor) i Julianehaab. I Frederikshaab har skolelederen indrettet et lille bibliotekslokale bag en klasse, i Godhavn står det i et diminutivt særlokale. Kun i Holsteinsborg og i Sukkertoppen er biblioteket endnu udenfor skolen, det første sted anbragt sammen med fritidslæsestuen i den gamle kirkebygning, i Sukkertoppen hos den stedlige præst i et godt lokale. Når skolebyggeriet på Grønland efterhånden gennemføres, vil det allevegne være muligt og naturligt at give biblioteket plads på skolen.

²) se herom Poul Vibæks artikel i B. V. 1922, s. 1 ff.

Hvilke *nye planer* har nu disse indtryk inspireret til? Uden at komme ind på den budgetmæssige ramme, der er foreslået i den til Grønlandsdepartementet indgivne rapport om besøget, kan hovedlinierne i de foreslåede planer angives således:

Litteraturen på grønlandsk. Gennemgangen af den ret omfattende Grønlandicasamling i Godthaab viste tydeligt, at den, stærkt benyttet og så at sige uden dubletter, er godt på vej til at blive opslidt, og mange af bøgerne er i dag uerholdelige. En tabsliste vil nu blive opstillet og overgivet til Folkeoplysningsforeningen i Godthaab, der tager stilling til såvel oversættelser til grønlandsk som til optryk af ældre grønlandsk litteratur. Det teknisk set ret stort anlagte Sydgrønlands Bogtrykkeri i Godthaab producerer i øjeblikket officielle tryk og skolebøger, men dertil årligt ca. 5—10 almindelige, for bibliotekerne anvendelige bøger. Det noget mere primitivt arbejdende trykkeri i Godhavn har også en årlig produktion på ca. 5 biblioteksegnede bøger. Men der må selvfølgelig regnes med stigende produktion. Det blev drøftet at foretage et opkøb af hver ny for bibliotekerne egnet grønlandsk bog, der straks indbindes og efterhånden går ud i bibliotekerne. For landsrådet har der i 1954 været fremsat et forslag om kommunale bogsamlinger på udstederne. Denne sag foreslås nu løst ved placering af bogkasser med grønlandsk litteratur på så mange mindre pladser som muligt, for at man på denne måde bogmæssigt kan komme i kontakt med hele den grønlandske befolkning.

Billed- og børnebøger til de grønlandske børn, der lærer dansk er den anden store og selvfølgelige opgave. Alle de 15 byskoler, der nu har dansk skoleleder, må forsynes med en grundstamme af billed- og børnebøger, sammensat med særlig hensyntagen til mulighederne i den pågældende skoleform. En stor vægt må lægges på billedbøgerne, på let-læsningsbøgerne og på den for børn egnede illustrerede faglitteratur. Meget heraf, ikke mindst drengebøger, vil også de voksne grønlændere kunne have glæde af. Den årlige supplering må da ske i samarbejde med grønlandske skolefolk, der ved, hvor meget de grønlandske børn til enhver tid kan magte af dansk læsning. Det er en opgave, der er konkret, og glædeligvis er der for forhåndenværende bevillinger på Grønlandsbudgettet allerede nu sat et sådant indkøb af grundstammer i gang, så at bøgerne formentlig vil kunne sendes op til 15 skoler allerede til sommer.

Forsyningen med danske bøger må radikalt omlægges. Også på dette punkt må der tages hensyn til grønlænderens læseinteresser. Der bør ikke lægges for stærkt vægt på et varieret opbud af oversatte romaner, der ved de mange fremmede begreber volder grønlænderne besvær, snarere gode danske folkelige bøger af typen »Fremads folkebibliotek« og af oversættelser af hensyn til de danske benyttere kun det væsentligste. Derimod må der lægges stor vægt på den illustrerede faglitteratur. Et permanent bogudvalg må nedsættes, der bl. a. må tiltrædes af en grønlandslærer, der er hjemme på permission. Det må med regelmæssige mellemrum gennemgå de for Grønland egnede bøger i den løbende danske bogproduktion. Den eksisterende vandrebogsamling på ca. 2500 bd. vil fortsat kunne anvendes, hvis den kan suppleres i rimeligt omfang. I Godthaab, Julianehaab, Egedesminde og Holsteinsborg må faste bogbestande opbygges.

En uddannet bibliotekar til Grønland må være en absolut forudsætning for gennemførelsen af disse planer. Det biblioteksteknisk er overalt mildest talt svigtende undtagen i Egedesminde, og der må en ny grundkatalogisering af alle samlingerne til. Man må også fastslå enkle noteringsmetoder overalt, så en pålidelig statistik kan gennemføres, uden at man iøvrigt fortaber sig i altfor mange tekniske petitesser. For det øvrige kulturelle arbejde kan bibliotekaren forhåbentlig også blive en støtte, ikke mindst ved en vis koordinering af bestræbelserne. Dermed være intet nedsættende sagt om de folk, der hidtil har påtaget sig biblioteksarbejdet deroppe. Overkateket Motzfeldt-Hammeken, Godthaab, fortjener her at fremhæves, og vil være nogle biblioteksfolk bekendt fra hans ophold hernede for nogle år siden. Han har med stor energi og hjælpsomhed, med udpræget bibliotekarisk sind under de vanskeligst mulige vilkår søgt at løse sin opgave som leder af biblioteket i Godthaab og som organisator af vandrebogsamlingen. Han vil fortsat kunne være den danske uddannede bibliotekars uundværlige støtte ved sit kendskab til samlingerne deroppe. Bibliotekaren foreslås ansat på et kortere åremål, og det bliver muligvis ordnet således, at vedkommende skal rejse hjem nogle sommermåneder hvert år for at klare bogkøbet, katalogiseringen og opsendelsen af bøgerne. Om vinteren vil det førnævnte udvalg samle bogligt materiale, som bibliotekaren da ved hjemkomsten kan tage med ind i overvejelserne om bogkøbet. Hans arbejde i Grønland skulle gerne falde ikke alene i Godthaab, men alt efter årstidernes vejrforhold også rundt om i byerne på vestkysten, overalt ordnende, vejledende, inspirerende så langt ud i oplysningsarbejdet som muligt. Det bliver en overordentlig interessant opgave, og forhåbentlig vil mange have lyst dertil. Den vil både kræve selvstændighed i det tekniske arbejde, udpræget evne til kontakt med alle interesserede kredse, og sidst men ikke mindst en ærlig vilje til at sætte sig ind i disse helt fremmede forhold og til at forstå, hvad det biblioteksmæssige behov er.

Man vil se, at hovedlinien i de nye forslag er: *det grønlandske biblioteksvæsen først og fremmest for grønlænderne.* Det bliver en radikal omlægning af den hidtidige bibliotekspolitik, der i hovedsagen sigtede mod de danske deroppe. For mig at se falder denne hovedlinie helt i tråd med grundbestræbelsen i hele den nye grønlandspolitik: hjælp til selvhjælp. Men det er et langt perspektiv, og skuffelser vil vi møde også her. Vi kan heller ikke vide, om de her opridsede forslag i praksis viser sig helt effektive. Det må den kommende grønlandsbibliotekar finde ud af. Jo mere han — eller hun — kommer ind i problemerne, jo mere nuanceret vil billedet blive. Grønlænderen kan være svær at komme ind på livet, ikke de, der gennem generationer har tilegnet sig dansk kultur, og hvoraf nogle taler overordentlig smukt dansk, men den almindelige grønlænder. Vi må ikke glemme, at vi her møder en mentalitet og indstilling til tilværelsen, der er helt forskellig fra vor. Den må især en bibliotekar kunne respektere, samtidigt med at han må se de muligheder, der er for gennem bogen at hjælpe grønlænderen til forståelse af det nye samfund, han nu så hovedkulds er sat ind i. Der kan godt spores en stor skepsis mod alt det nye, måske mere hos de ældre end hos de yngre, men der er en dyb trang til

viden, til oplysning, som vi ikke har gjort nær nok for at tilfredsstille. Opdager grønlænderen først, hvad han kan bruge bogen til, og at bibliotekaren vil hjælpe ham i hans forsøg på at hævde sig i det nye Grønland, vil det ikke mangle på den hjertelighed, enhver dansk deroppe har kunnet møde hos de grønlændere, han virkelig knyttede sig til i venskab. Det er ikke et romantisk naturfolk, vi møder deroppe i dag, det er mennesker, der i en barsk hverdag skal gennemgå en kulturel udvikling, som vi danske har været 1000 år om.

ENGLISH SUMMARY

The Greenland Department of the Prime Minister's Office in 1954 defrayed the expenses of a library expert's voyage to Greenland. Below some impressions are related from this journey. Libraries have existed in Greenland for numerous years. The State Inspectorate of Public Libraries has since the 1920ies sent up travelling libraries and from other quarters large numbers of gift books have been sent up. This is one of the reasons why there are still no judiciously stocked libraries in Greenland; moreover, the grants have been far too small to insure an adequate supplementation. According to the wish of the population all Greenlandic children are taught Danish; at the largest schools there is even a possibility for the children to be taught *in* Danish from the third to the seventh school year. Consequently, it is a task for the local librarians to consolidate this knowledge of Danish and to support the teaching. The Greenlanders no doubt are visually disposed. Thus they take an interest in all illustrated literature; among books of fiction they prefer the plain narratives to the psychologically refined literary specialities. Most Greenlanders who can read Danish are intellectually on a level with children. The young prefer travel books and works on science and technology and want to learn foreign languages. In many places there exist youth recreation centres where light reading is available preparatory to actual use of libraries. These libraries contain today altogether some 6000 volumes. During my voyage I had occasion to visit seven libraries on the west coast. Following the reorganization there is at Godthaab a public library containing about 2000 volumes; elsewhere the figures vary from 200 to 1400 volumes. At present about 350 adult Greenlanders are supposed to be able to read Danish but gradually this number will increase with the schoolchildren. The Danes for whose sake the libraries were originally established have to some degree failed to make use of them because the renewal has been too scanty. The buildings are besides too small and too inadequate, especially at Godthaab.

The new plans aim at the following points: Valuable books in Greenlandic, nearly all of them worn out, should be reprinted. Books published in Greenland should be bought in adequate numbers, bound for library use and dispatched in packing cases to as many settlements as possible. Schools are to be supplied with Danish pictorials and children's books in step with the progress of the teaching of Danish. In choosing Danish literature for adult readers one should take counsel with persons who know Greenlandic in order that as many books as possible will be accessible to Greenlandic borrowers. A trained librarian ought to be appointed at the earliest possible date to undertake the basic cataloguing and instruct the Danish and Greenlandic teachers in charge of the library work. A permanent board resident in Denmark is to be tasked with keeping abreast of the Danish book production and looking out for the proper

books to be purchased. The librarian may every summer visit Denmark there to make his final choice of books and direct their shipping.

These plans here outlined have now been put in a report and along with an estimate recently submitted to the Greenland Department. The authorities empowered to make grants will in the near future decide which course should be taken.

MEDDELELSER FRA STATENS BIBLIOTEKSTILSYN

STATSTILSKUD TIL BIBLIOTEKER

I finansåret 1955/56 vil der blive udbetalt statstilskud til folkebiblioteker og biblioteker for børn i folkeskolen. Ansøgningerne indsendes – for børnebibliotekernes vedkommende indsendt af kommunalbestyrelsen – *senest 1. maj 1955* til Statens Bibliotekstilsyn, Odensegade 14, Kbh. Ø.

Ansøgningerne skal skrives på særlige skemaer. Da disse er forskellige for de forskellige arter af biblioteker, må ved rekvireringen bibliotekets art klart opgives. Aumodning om skema kan indsendes på åbent brevkort til ovennævnte adresse.

Dog vil alle biblioteker (også børnebiblioteker), der har modtaget statstilskud ved den sidste fordeling, få ansøgningsskema tilsendt uden anmodning. Kun hvis skemaet som følge af mulig adressefejl eller lignende ikke er nået frem inden 15. april, bedes anmodning om skema fremsendt.

Ved ansøgningsskemaernes tilbagesendelse bedes man *være opmærksom på forsendelsens vægt og deraf følgende frankering.*

For at fritage bibliotekarerne ved de mindre biblioteker for at udfylde de sædvanlige lister over de foretagne bogkøb fremsendes en trykt liste over de i »Bøger 1953« og »Bøger 1954« optagne bøger. Det bedes bemærket, at listen også omfatter børnebøger for de pågældende år. Man behøver da blot i denne liste at afkrydse de bøger, biblioteket har købt. Kun de bøger, der ikke findes i denne liste, anføres med fuld titel på de vedlagte blanke blade.

UDENLANDSK BIBLIOTEKSLITTERATUR

Til bibliotekstilsynets håndbogsamling er anskaffet nedenstående værker:

Bland, David. A bibliography of book illustration. London, 1955. 16 s. (The book, 4).

Crosland, Dorothy M., and William Porter Kellam. Availability of library research material. Urbana, 1954. 102 s. (Library trends, vol. 2, number 4).

Hjelmqvist, Bengt. Författningar och föreskrifter rörande folk- og skolbibliotek. Lund, 1954. 126 s. (Sveriges allmänna biblioteksförenings handböcker, 8).

Hobson, A. R. A. The literature of bookbinding. London, 1954. 16 s. (The book, 2).

Hospital libraries. Objectives and standards. Chicago, 1953. 19 s.

Klassifikation für die Bibliographien der Buchkammer der Sowjetunion mit methodischen Anleitungen zu ihrer Anwendung. Lpz. 1953. 159 s. (Bibliothekswissenschaftliche Arbeiten aus der Sowjetunion und den Ländern der Volksdemokratie in deutscher Übersetzung, Reihe A. Hft. 1).

Lewin, L. A. Die Klassiker des Marxismus-Leninismus in empfehlenden Bibliographien. Lpz. 1953. 36 s. (Bibliothekswissenschaftliche Arbeiten aus der Sowjetunion und den Ländern der Volksdemokratie in deutscher Übersetzung, Reihe A. Hft. 2).

Moser, Fritz. Amerika-Gedenkbibliothek. Berliner Zentralbibliothek. Berlin, 1954. 36 s. ill.
Ottervik, Gösta, Sigurd Möhlenbrock och Ingvar Andersson. Libraries and archives in Sweden. Sth. 1954. 217 s. ill.
Universal decimal classification. Complete English ed. Fourth international ed. London. 1943 — Bd. 1, 1 — (British standard, 1000).
Van Horne, Bernard. Current trends in personnel administration. Urbana, 1954. 94 s. (Library trends, vol. 3, number 1).

AMERIKA-GEDENKBIBLIOTHEK I BERLIN

Af stadsbibliotekar Carl Thomsen, København

Siden september 1954 har Tyskland eet stort bibliotek, hvis indretning og virkemåde helt er planlagt efter angelsachsiske principper, og som kan tænkes at blive forbillede for andre storbiblioteker i Tyskland. I Bogens Verden 1953, s. 317—18, blev der givet en foreløbig redegørelse for de planer, der arbejdedes med ved oprettelsen af det bibliotek, der her er tale om: Amerika Gedenkbibliothek — Berliner Zentralbibliothek. Nu da biblioteket er en levende kendsgerning, kan det være rimeligt, at Bogens Verdens læsere får en kort beskrivelse af denne betydningsfulde nyskabelse indenfor det vesttyske biblioteksvæsen.

Som det vil erindres, blev biblioteket rejst for midler, der var stillet til rådighed af U. S. A. som en anerkendelse af Vestberlins holdning under blokaden i 1948—49. Det var den afdøde overborgmester, dr. Ernst Reuter, som foreslog og fik gennemført, at gaven skulle anvendes til et bibliotek, der kunne stå som »et vartegn for den vestlige kultur«. Begrundelsen var den meget nærliggende, at alle de store berlinske biblioteker: Deutsche Staatsbibliothek, Universitetsbiblioteket og Stadsbiblioteket fandtes i den østlige sektor.

Biblioteket skulle dog ikke løse opgaver, som påhvilede de videnskabelige eller faglige biblioteker, men skulle som et frit offentligt bibliotek tjene den almindelige oplysning. Kun på eet område, lokalhistorien, skulle det stræbe efter at tilvejebringe alt materiale, der kunne tjene forskningen. Biblioteket skulle være et berlinsk centralbibliotek, men foreløbig er dets funktion som sådan indskrænket til rådgivende virksomhed. Der er indtil videre ikke tale om, at biblioteket påtager sig administrative opgaver for Berlins øvrige kommunale biblioteker. I bibliotekets program er der lagt vægt på, at det skal skabe kontakt med de forskellige interessegrupper i befolkningen, d.v.s. at det, amerikanerne kalder public relation work, (og som vi vist kun kan oversætte ved »kontakt-arbejde«) skal indgå i bibliotekets virksomhed.

Når man erindrer, at der forud for bygningens opførelse gik en konkurrence, som fremkaldte ikke mindre end 194 forskellige forslag, og at de alle blev kasserede, hvorefter man bad 4 af konkurrencedeltagerne sammen med et par amerikanske eksperter udarbejde en ny plan, er det ikke uden spænding man besøger Berlin for at se resultatet: amerikanske erfaringer omsat i et tysk bygningsværk.

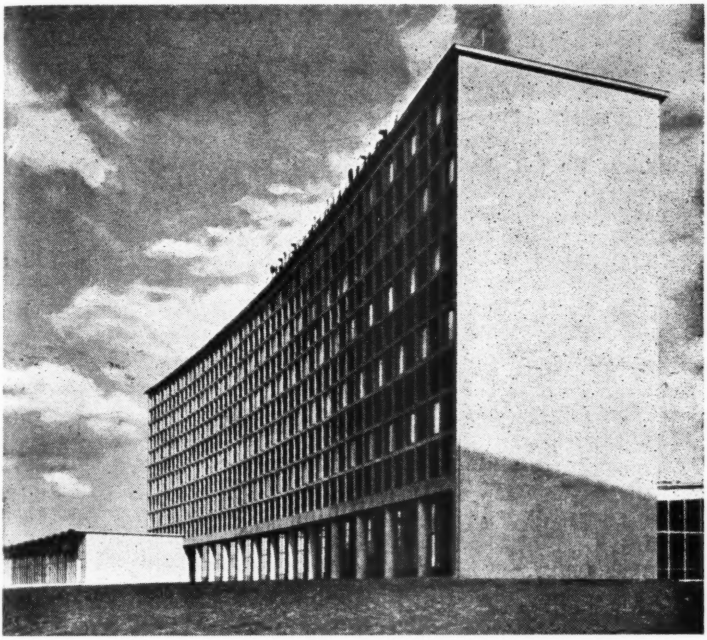

Amerika Gedenkbibliothek. Berliner Zentralbibliothek i Vestberlin.

Der har ved planlægningen sandsynligvis været eet ikke-fagligt hensyn, der spillede ind: man ønskede en høj bygning, som kunne ses langt væk og fortælle Berlinerne på den anden side sektorgrænsen, at her havde den frie folkeoplysning et kraftfelt. Det forklarer, at alle lokaler bortset fra publikumslokalerne er fordelt på ikke mindre end 6 etager i den 70 m lange og 9 m dybe bygning, der dominerer komplekset. Hvad der imidlertid giver bygningen særlig interesse, er udformningen af publikumslokalerne i den lave 80 m lange og 17 m dybe bygning, der skyder sig frem på sydsiden af den høje bygning. Her har man for at imødekomme kravet om den størst mulige flexibilitet dristet sig til at indrette udlåns- og læsesalsafdelinger for såvel børn som voksne i et rum, der ialt måler 1550 m², og hvor der bortset fra en glasvæg mellem børnenes og de voksnes afdelinger ikke findes andre opdelinger end dem, der skabes ved opstillingen af fritstående dobbeltsidige reoler. Dette mægtige etrumsbibliotek er naturligvis organiseret efter fagsalsprincippet, som efterhånden er det almindelige i alle storbyers hovedbiblioteker. I Berlinbiblioteket er fagsalenes referenceafdelinger med ialt 120 læsepladser, ca. 10.000 håndbøger og ca. 1.000 tidsskrifter anbragt i den ydre del af rummet, mens udlånsbogbestanden er anbragt på »kamreoler« i rummets indre del. Der er foruden børnebiblioteket ialt 6 afsnit: 1: skønlitteratur og alm. oplys-

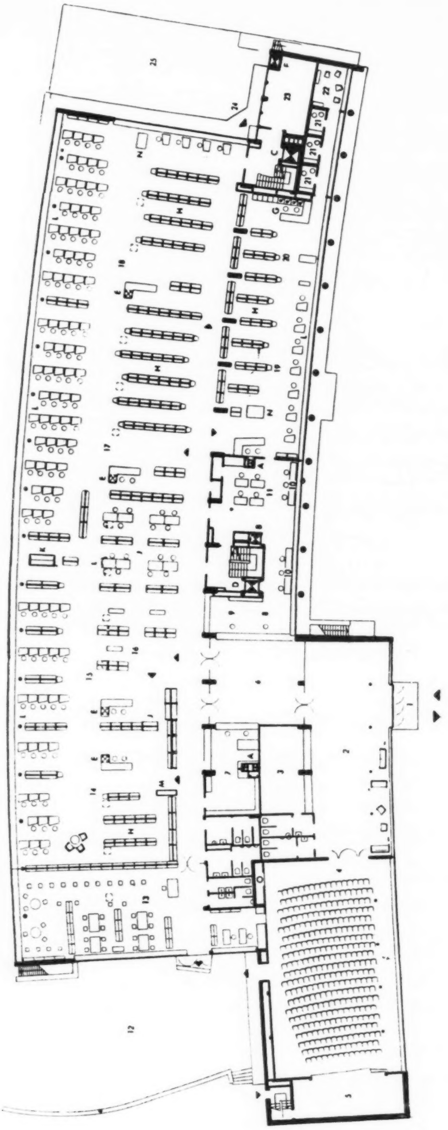

Plan over Berliner Zentralbibliotheks stueetage.

ningslitteratur, 2: opslagsværker, 3: åndsvidenskab, 4: naturvidenskab, teknik, økonomi, social- og retsvidenskab, 5: kemi og teater, 6: musik. Kapaciteten på åbne hylder er 70.000 bind, hvortil kommer de 10.000 bind i referenceafdelingerne.

Ved hver afdeling er der arbejdsborde for to tjenstgørende bibliotekarer, og disse har rørpost- og bogelevatorforbindelse med bogmagasinerne i kælderetagen, der er således indrettet, at magasinet for den enkelte afdeling er anbragt umiddelbart under afdelingen. Ved planlægningen har man taget hensyn til, at det senere kan vise sig ønskeligt at udvide antallet af magasinforbindelser (eller flytte allerede eksisterende), og der er derfor draget omsorg for, at sådanne ændringer kan foretages uden større vanskelighed.

Loftshøjden i salen varierer fra 5,30 m ved ydervæggen mod syd til 4,20 m ved indersiden. I loftet er der i den indre del af salen en række ovenlysvinduer, og da ydervæggene er helt af glas, er der fortrinligt dagslys overalt i rummet. Den kunstige belysning er her som overalt i bygningen indlagt i loftet, således at man overhovedet ikke ser nogen armaturer. Loftet er beklædt med akkustikplader og gulvet belagt med gummi. Om inventaret kan i almindelighed siges, at det er funktionelt; der er intet gjort for at fremkalde hyggefølelse. Reolerne er af stål og uden bagklædninger. De nederste hylder er skråtstillede for at lette benyttelsen. Bogstøtterne er metalbøjler, der glider i spor på undersiden af hylderne. Læsebordene er enkeltmandsborde med formica-plader og stålunderstel. Stolene, der ingenlunde er ubekvemme, er enkle stålstole med sæder af pressede træplader. Bemærkelsesværdig er bordenes form, idet bordpladens bredde er mindre i højre end i venstre side, således at læserens placering giver ham en lille drejning mod vinduet bort fra sidemanden t. h. Derved bliver også den enkelte læseplads afgrænset på den naturligste måde. Kartotekerne er af stål. Det samme er tidsskriftreolerne, der er dobbeltsidige og fritstående. Alle fremlagte tidsskrifter bliver — som i amerikanske biblioteker — beskyttet ved et plasticbind.

Med særlig stolthed fremviser man musikafdelingen, hvor der foruden musiklitteratur og noder også er en samling af — foreløbig ca. 1.000 — grammofonplader. De kan dog kun benyttes på stedet, og til det formål er der indrettet 3 lyttekabiner hver med plads til 2 og et musikværelse til 10. Man bestiller hos musikafdelingens bibliotekar de plader, man ønsker at høre, og de bliver så »kørt« i ekspeditionsrummet, uden at lytterne kommer i direkte berøring med pladerne. På den måde sikrer man uden tvivl pladerne en længere levetid, men ordningen føles alligevel som en sidste rest af de lukkede hylders system. At der er trængsel i musikafdelingen kan ikke undre. Uger i forvejen må man bestille tid i en af lyttekabinerne.

I det hele taget er der trængsel i Berlins nyeste bibliotek. I løbet af de første 3 måneder havde man indtegnet 28.000 lånere deraf 21.000 fra distriktet Kreuzberg, i hvilket biblioteket ligger, og hvor der ialt bor ca. 75.000 mennesker. Udlånet var i denne periode optalt til 192.000 bind, hvoraf ca. 20 pct. til børn. Men udlånet steg stadig. Den dag i januar, en københavnsk delegation besøgte biblioteket, blev dagens udlån opgjort

Grammofonpladesamling med båndoptagere og pladespillere. Øverst th. et af aflytningsrummene.

til 5700 bind! Det var den foreløbige rekord. I forhold til den store benyttelse er åbningstiderne ikke altfor rummelige. Afdelingen for voksne er åben alle hverdage undtagen onsdag kl. 12—20, onsdag kl. 10—16, ialt 46 timer ugentlig. Børnebiblioteket er åbent 4 timer daglig, undtagen lørdag (12—16 eller 14—18), ialt 20 timer ugentlig.

Men når man så den kø af ventende læsere, der stod udenfor biblioteket, når det åbnede kl. 12, blev man klar over, at spørgsmålet om at udvide åbningstiderne meget snart kunne blive aktuelt. Også på anden måde var en udvidelse aktuel, idet man var i færd med at forberede en tilbygning, til hvilken man ville overflytte børnebiblioteket for at indvinde mere plads til afdelingerne for voksne. — I en redegørelse for Berlinbibliotekets publikumslokaler må ikke mangle en omtale af den fortrinlige foredrags- og koncertsal, der findes i stueetagen med direkte adgang fra forhallen. Den rummer 320 pladser, har naturligvis et scenerum og er iøvrigt så fornemt udstyret, at man forstår, hvilken betydning myndighederne har tillagt denne del af bygningen. »Intet offentligt bibliotek ville være komplet uden et auditorium«, sagde Library of Congress' udsendte rådgiver, dr. E. Breitenbach, og man giver ham gerne ret.

En detaljeret gennemgang af de øvrige etager er næppe nødvendig.

Men det skal nævnes, at bogmagasinerne dels i kælderetagen dels på 4. og 5. sal tilsammen beregnes at kunne rumme ca. 600.000 bind. Lokalerne for det indre arbejde var fordelt på 1. og 2. sal med tilvækst- og katalogafdelingen på 1. sal og de egentlige administrationslokaler på 2. sal. Her fandtes også bibliotekets bibliografiske centralkontor, gennem hvilket lån fra andre biblioteker blev formidlet. På 3. sal fandtes Berlin-samlingen, der var beregnet til benyttelse på stedet. Her kunne man også benytte dagens berlinske aviser. Men nogen egentlig avislæsesal fandtes ikke i biblioteket. Den berlinske bibliotekarskole lagde beslag på en række lokaler i denne etage, og endelig var der rum til personalemøder, konference- og studiegrupper. Et fotografisk laboratorium fandtes også her. På 4. sal fandtes bibliotekets trykkeri og et bogbinderi, der beskæftigede en halv snes mennesker. På 5. sal fandtes som allerede nævnt et ekstra bogmagasin, som dog endnu ikke var taget i brug.

Berliner Zentralbibliothek har foreløbig ca. 100 medarbejdere, men antallet er beregnet at ville stige til 115 i indeværende år. Af de 100 er kun ca. 40 uddannede bibliotekarer. Bibliotekets chef, dr. Fritz Moser, var før sin tiltræden knyttet til det berlinske kulturministerium som sagkyndig vedrørende litteratur og kunst. Han har været dr. Ernst Reuters nærmeste medarbejder ved bibliotekssagens gennemførelse, og han står nu på den mest udsatte — men vel også af mange misundte — post i tysk biblioteksvæsen. Hvis det lykkes ham og hans medarbejdere at udvikle det berlinske storbibliotek efter de linier, der har præget planlægningen, er der grund til at tro, at hans ønske om 10 sådanne biblioteker i Berlin i stedet for eet bliver mindre utopisk, end det i øjeblikket kunne synes. Befolkningens interesse for den nye bibliotekstype er i hvert fald særdeles iøjnefaldende.

KONGRESSEN I BRUXELLES

I febr.-marts nummeret af Unesco's bibliotekstidsskrift (Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques) findes nu det fuldstændige program for den store kongres, der fra 11.—18. september skal afholdes i Bruxelles og omfatte den internationale biblioteksforenings, den internationale dokumentalistforenings og den internationale musikbiblioteksforenings problemer. (Se B. V. 1954, s. 134).

Kongressens hovedtema er som før nævnt: Bibliotekernes og dokumentationscentrernes opgaver og ansvar i det moderne liv.

På de for alle organisationer beregnede plenarmøder skal følgende spørgsmål behandles:

1. Internationale og nationale synspunkter på hovedtemaet.
2. De offentlige myndigheders ansvar.
3. Principper for nationalt og internationalt samarbejde.
4. Bibliografi.
5. Forholdet til de forskellige kategorier af benyttere.
6. Folkebibliotekernes forhold til de andre biblioteker og til dokumentationscentrerne.

7. Organisationen af folkebiblioteker i by og på land.
8. Uddannelse.
9. Dokumentreproduktioner (mikrofotografi og mikrofilm).
10. Konservering af dokumentarisk materiale.
11. Udstyr og materialer.
12. Standardisering.

På den særlige bibliotekskongres skal behandles:

Almindelige problemer:

1. Udveksling af publikationer.
2. Sektioner i den internationale biblioteksforening.

De nationale og videnskabelige biblioteker:

1. De nationale og videnskabelige biblioteker.
2. Forholdet til forlag og boghandlere.
3. Udveksling.
4. Uddannelse (særlige synspunkter).

Folkebibliotekerne:

1. Udviklingen af læsernes smag og biblioteksbenyttelsen efter skolealderen.
2. Audio-visuelt materiale.
3. Børnebiblioteker.
4. Hospitalsbiblioteker.
5. Uddannelse (særlige synspunkter).

Af nordiske biblioteksfolk vil følgende være indledere: Robert L. Hansen (plenarmødets punkt 6), Knud Larsen (national- og fagbibliotekernes punkt 4), Preben Kirkegaard (Folkebibliotekernes punkt 1). Desuden skal hr. Kirkegaard indlede på musikbibliotekarernes møde om musiken i folkebibliotekerne, og Arne J. Møller (om han bliver rask) på dokumentalisternes møde om Særlige områder indenfor dokumentationen.

Alle indledernes »rapporter« er nu offentliggjort og udsendt til de nationale foreninger, der herefter inden 31. maj skal fremsende deres bemærkninger dertil.

Kongressens sprog bliver engelsk og fransk.

Det påtænkes at lade Danmarks Biblioteksforening påtage sig kollektiv anmeldelse af danske biblioteksfolk, der er medlemmer af foreningen. Om dette og om tidsfrist for anmeldelse samt om værelsereservering vil nærmere meddelelse senere blive bekendtgjort.

DEN DANSKE UNESCO-NATIONALKOMMISSION

Den danske Unesco-nationalkommission, hvis medlemmer hidtil er blevet udpeget af undervisningsministeriet, er blevet reorganiseret, således at den kommer til at bestå af repræsentanter for en lang række institutioner fra det kulturelle og folkeoplysende virksomhedsområde. Kommissionen, hvis formand er undervisningsministeren, får derefter ca. 50 medlemmer, der er delt op i forskellige udvalg. Bibliotekerne bliver repræsenteret ved rigsbibliotekar Palle Birkelund, biblioteksdirektør

Robert L. Hansen og Danmarks Biblioteksforenings formand, kammerherre R. Lassen.

Efter det konstituerende møde den 7. marts gav undervisningsministeren middag på Christiansborg til ære for Unescos generaldirektør Luther H. Evans, den tidligere chef for Kongresbiblioteket i Washington, der ved denne lejlighed i en stor tale gjorde rede for Unescos mål og arbejdslinjer.

NORDISK VIDENSKABELIGT BIBLIOTEKARFORBUND

Nordisk videnskabeligt bibliotekarforbund har i februar under ledelse af formanden rigsbibliotekar Palle Birkelund afholdt bestyrelsesmøde i Oslo. Til drøftelse forelå bl. a. en del af de problemer, der var blevet rejst på forbundets møde i forbindelse med det nordiske møde i Trondheim i 1953.

Det vedtoges at forsøge at realisere planen om en bibliografisk-biblioteksteknisk informationscentral for de nordiske forskningsbiblioteker, et organ der skal indsamle og sprede oplysninger om mere internt betonede begivenheder i de nordiske videnskabelige og faglige biblioteker. Gennem periodiske meddelelser vil man således bl. a. bringe oplysning om, hvilke katalogmæssige eller andre reformer der iværksættes i de forskellige biblioteker, hvilke erfaringer man indhøster med nye tekniske hjælpemidler o. l., hvilke bibliografiske arbejder, fælleskataloger m. v. man igangsætter samt hvilke særsamlinger man erhverver. Kontoret, der vil blive ledet af bibliotekar Lars Tynell, Stockholm, skal i det hele taget fremme forbindelsen mellem og ensartetheden i de nordiske forskningsbiblioteker, især forsåvidt det daglige, interne arbejde angår.

Bestyrelsen drøftede endvidere muligheden af at arrangere særlige nordiske kurser for forskningsbibliotekernes personale. Disse kurser foresloges dels afholdt som rundbordskonferencer mellem specialister, f. eks. katalogisatorer, udlånsledere o. a., og dels arrangeret som mere generelt anlagte kurser for viderekomne.

Også spørgsmålet om en fællesnordisk statistik for de videnskabelige og faglige biblioteker blev behandlet, og det vedtoges at indkalde det i Trondheim nedsatte nordiske udvalg til et møde.

Det blev endvidere besluttet at søge udgivelsen af en nordisk Håndbog i bibliotekskundskab fremmet så meget som muligt. Håndbogen vil, som det tidligere er blevet bestemt, blive redigeret af fhv. rigsbibliotekar, fil. dr. Svend Dahl.

Endelig drøftedes den ved det nordiske møde i 1953 fremsatte tanke om en fællesnordisk accessionskatalog for ikke-nordisk litteratur, og man nedsatte et udvalg, der skal undersøge mulighederne for en sådan publikation.

Efter ønske fra den finske biblioteksforening diskuterede man programmet for det nordiske møde i Åbo i 1956, forsåvidt forskningsbibliotekerne angår, og bestyrelsen foreslog, at man på programmet optog en drøftelse af forskningsbibliotekernes indkøbspolitik med særlig henblik på et nærmere nordisk samarbejde også på dette område. Man henstillede endvidere, at der på det nordiske møde nedsættes en eksekutivkomite, der skal arbejde videre med de resolutioner e. l., der måtte blive vedtaget.

I bestyrelsesmødet deltog foruden formanden, overbibliotekar fru Elsa Bruun, Helsingfors, chefbibliotekarerne Thor M. Andersen og Elisabeth Mellbye, Norge, og førstebibliotekar, dr. Sven Rinman, Stockholm. Chefbibliotekar Elisabeth Mellbye valgtes til sekretær i forbundet.

NORDISK BIBLIOTEKSMØDE

Det næste nordiske biblioteksmøde skal afholdes i Åbo i juli 1956.

DET NYE BIBLIOTEKSFORBUND NILØSE-STENLILLE HAR NU VALGT BIBLIOTEKAR

Vi omtalte i sidste nr. (s. 102) det forestående forsøg med en faguddannet bibliotekar i de to sjællandske landkommuner, der har indgået biblioteksforbund. Ved et møde d. 8. marts, hvor biblioteksdirektør Robert L. Hansen var til stede, besluttede de to kommunalbestyrelser sig for blandt de fire ansøgere, at vælge Sønderborg centralbiblioteks oplandsbibliotekar *Hans Christian Larsen* som bibliotekar i det nye biblioteksforbund. I de to første år vil hans løn blive udredet af de 2½ %, og det vil så vise sig, om man finder forsøget med faguddannet bibliotekar så vellykket, at man ønsker at fortsætte for stedlige midler med det normale statstilskud. Hans Chr. Larsen bestod afgangseksamen fra biblioteksskolen 1952. Efter et års ophold ved svenske biblioteker blev han i 1953 oplandsbibliotekar i Sønderborg. Hans særlige interesse er oplandsarbejdet, og det arbejde, han nu skal varetage, og som også kommer til at strække sig ud i det almindelige oplysningsarbejde i de to sogne, vil han utvivlsomt kunne udføre på sådan måde, at han vinder befolkningens tillid.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Københavns Kommunebiblioteker. Musikkatalog 4. Operaer, Operetter, Balletter. 1955. 46 s. 1.00.

Udvalget af teatermusik er fint, måske dog knap så fyldigt som det tilsvarende af klavermusik. Men mange operaer kan kun indkøbes antikvarisk, f. ex. Meyerbeers Robert af Normandiet og Spohrs Jessonda. Man glæder sig over, at der disponeres over værker som Katerina Ismajlova og Sv. S. Schultz' operaer. Derimod er Händel for magert repræsenteret. Det er uhyre fornuftigt at ordne efter danske titler med oplysning om originaltitler; det kunne tilmed have været mere konsekvent gennemført.

Erling Winkel.

FRA BIBLIOTEKSARBEJDET

SILKEBORG BIBLIOTEK GENÅBNER

Den 9. marts åbnede Silkeborg bibliotek atter for udlån efter branden natten mellem d. 30. og 31. december 1954, og samtidig bliver der igen adgang til bibliotekets læsesal. Der er indrettet et nødbibliotek i avislæsesalen, den almindelige læsesal og entréen, medens den stærkt beskadigede udlånssal ikke kan anvendes. I den midlertidige udlånssal står nu ca. 10.000 bd. af de bøger, der tog mindst skade ved branden. Dertil kommer de bøger, der på branddagen var udlånt til publikum, og som for en dels vedkommende ikke endnu er blevet afleveret. Ca. 6000 bd. er ved oprydningsarbejdet blevet kasseret, og overbibliotekar Peder Nielsen udtaler til pressen, at han frygter, at mange af de bøger, der nu sættes i cirkulation igen, ikke vil holde ret længe, idet de er blevet skøre i indbindingen af den voldsomme varme. Bøgerne er alle blevet omhyggeligt renset, støvsuget, og indbindingen er blevet behandlet med olie. Man er iøvrigt nu i fuld gang med at gennemgå bibliotekets kartoteker, for at de kan

bringes i overensstemmelse med den nuværende bogbestand. Da det drejer sig om 130.000 kort, vil det tage nogen tid. Een fordel er der dog ved dette arbejde, idet Silkeborg bibliotek formentlig som det første bibliotek i landet kan få placeret »å« på den i undervisningsministeriets cirkulære anviste måde. — Iøvrigt viser det sig, at bibliotekets lange lukning har betydet stor stigning i bogsalget og tilgang til boghandlernes læsekredse.

NYE KATALOGER OG BIBLIOTEKSSKRIFTER

Udkommet er:

Aksesjonskatalog over utenlandsk litteratur 1953. Nobelinstitutets bibliotek, Statistisk sentralbyrås bibliotek, Utenriksdepartementets bibliotek. Oslo. 1955. 184 s. 3.00 netto for biblioteker.

Læs med plan nr. 79. Eyvind Johnson, udarbejdet af Erland Munch-Petersen.

ÅRHUS INDVIER NYT FILIALBIBLIOTEK

Århus kommunes biblioteker kunne d. 16. februar indvie et nyt filialbibliotek på Christiansbjerg, den bydel, hvor det folkelige biblioteksvæsen i Århus begyndte med et selvstændigt folkebibliotek, der oppebar 300 kr. fra kommunen og 500 kr. fra staten. I 1935 blev biblioteket den første filial i det nye kommunale biblioteksvæsen. Den havde da til huse i en husvildebarak, men flyttedes 1937 til Skovvangsskolen. Herfra flyttedes den 1952 til Tordenskjoldsgade, altså bort fra Christiansbjerg, for nu i år at vende tilbage som udlånsstation. Ved indvielsen udtalte rådmand Bernhardt Jensen sin glæde over, at Christiansbjerg nu atter havde fået sin afdeling inden for den kommunale biblioteksorganisation. Bibliotekskonsulent Mogens Iversen fastslog på bibliotekstilsynets vegne, at Århus kommunes velgennemtænkte generalplan nu atter er ført frem til det punkt, byens nuværende udvikling berettiger til. Borgmester Unmack Larsen benyttede lejligheden til at minde om det, der endnu mangler, for ikke at tale om, at det tidspunkt må imødeses, at man skal begynde forfra igen bl. a. med at udvide hovedbiblioteket. Endelig tolkede viceborgmester H. P. Jensen som Christiansbjerger befolkningens glæde over det nye smukke bibliotek, og stadsbibliotekar Aage Bredsted takkede for kommunens indsats for biblioteksvæsenet. Den nye afdeling, hvis indretning vil blive beskrevet i næste nr., ledes af bibliotekar Kirsten Kiørboe; børneudlånet forestås af børnebibliotekar Esther Frostad Christensen.

NYT DANSK CENTRALBIBLIOTEK SKAL BYGGES I FLENSBORG

Flensborg byråd har på sit møde d. 3. marts godkendt salget af grundstykkerne Nørregade 61 og 63 — nær den såkaldte Marietrappe — til »Flensborghus GmbH«. Med Grænseforeningens støtte skal her opføres en ny bygning til det danske centralbibliotek Flensborghus Bogsamling. I de nuværende lokaler i Flensborghus er der 70.000 bd. under meget trange forhold. Det vil dog vare nogen tid at gennemføre byggeriet, da ejendommen Nørregade 61 først skal rives ned. Dertil kommer, at terrænet skråner stærkt og kræver forskellige forberedende jordarbejder, inden byggeriet kan begynde.

DET NORDLIGSTE JYLLAND FÅR NU OGSÅ BOGBIL

Under Hjørring centralbiblioteks budgetbehandling d. 15. februar fremsatte forretningsudvalget et forslag om at udsende en bogbil til bibliotekerne i området. Man vil kunne gå i samarbejde med centralbibliotekerne i Aalborg og Hobro, muligvis

senere Thisted, om en bogbil, idet Aalborg og Hobro efter venskabelig overenskomst da vil foretrække dette samarbejde fremfor det hidtidige med bibliotekerne i Viborg, Holstebro og Lemvig. Man vil dog først supplere den nuværende vandrebogsamling på 2500 bd. med yderligere 1000 bd., en udgift på 20.000 kr. som man agter at fordele på 2—3 år. Forretningsudvalget suppleret med førstelærer Jørgen Jensen, Vraa, bemyndigedes til at arbejde videre med sagen.

KASERNEBIBLIOTEKAREN HOLDER LITTERATURSTUDIEKREDSE

Kasernebibliotekarerne kan meget vel komme i kontakt med soldaterne på anden måde end gennem udlånsarbejdet. Der har blandt soldaterne i Holbæk vist sig stor interesse for de litterære studiekredse, som bibliotekar Jørgen Bavnhøj har tilrettelagt. Efter soldaternes eget ønske har emnerne været: Nyere dansk skønlitteratur (2 kredse), den religiøse roman og romanens teknik, Der kunne være gennemført endnu en kreds, men den måtte opgives, da bibliotekaren ikke kunne overkomme mere end ledelsen af de fire kredse, der har arbejdet med stor iver. En udmærket idé at tage op for andre kasernebibliotekarer. Den vil utvivlsomt falde godt i tråd med den øvrige civilundervisning.

NOTITSER

Fra Det kgl. Bibliotek. I dagene 24. februar til 10. marts markeredes overdragelsen af *H. og Fr. Rungs musik-arkiv* til biblioteket ved en udstilling i forhallen. Denne store, værdifulde samling, omfattende 3000 numre, er grundlagt i 1830erne af komponisten Henrik Rung, der i 1851 stiftede Cæciliaforeningen, og videreført af hans søn, komponisten Fr. Rung. Den overgik efter dennes død i organist P. S. Rung-Kellers eje. På udstillingen sås bl. a. manuskripter til så kendte kompositioner som »Modersmålet«, »Kimer, I Klokker —«, »Hvor Nilen vander —« og »Kirkeklokken«. Desuden udstilledes originaludgaver af Händel, Haydn (partituret til oratoriet »Årstiderne«), Mozart (partituret til »Don Juan«) og af danske originalmanuskripter 32 ukendte koraludsættelser af C. E. F. Weyse og ukendte guitarkompositioner af Johan Ludvig Heiberg. — D. 16. marts åbnedes den store *H. C. Andersen-udstilling*, hovedsagelig sammensat af Anderseniana fra den Laage-Petersenske samling. Biblioteket arrangerer også i samarbejde med National Book League en stor udstilling i London, tilrettelagt af docent Elias Bredsdorff og bibliotekar Erik Dal. Den åbnede 31. marts bl. a. med oplæsning af skuespilleren Michael Redgrave. Udstillingen skal senere vises i Glasgow, her i samarbejde med Det danske Selskab, der også har arrangementet af en lignende udstilling i Det kgl. bibliotek, Bruxelles. Denne udstilling skal overflyttes til Bibliothèque Sainte-Geneviève i Paris. Endelig har Det kgl. Bibliotek leveret udstillingsmateriale til nationalbiblioteket i Peking og til Sao Paulo i Brasilien; det sidstnævnte sted indgår udstillingen som et led i en stor H. C. Andersen-festival.

Stor gave til Uppsala universitetsbibliotek. En af Sveriges kendteste bogsamlere, kaptajn Thore Virgin på Quarnfors har skænket Uppsala universitetsbibliotek over 200 inkunabler, mest fra nordtyske presser. Det er den største gave af denne art, biblioteket har modtaget i 300 år. I alt har dette bibliotek nu over 2200 bøger trykt før 1501.

PERSONALIA

60 år. Bibliotekar, frk. *Aase Borregaard* fyldte d. 2. marts 60 år. Hun har siden 1932 været den omhyggelige leder af Danmarks Biblioteksforenings kontor og vil derigennem være kendt af mange af foreningens medlemmer, ikke mindst gennem det store arbejde, der går forud for foreningens årsmøder. Til bibliotekstilsynet har frk. Borregaard været knyttet siden 1921 — og er dermed dets ældste medarbejder — fra 1926 som leder af oplysningskontoret, hvor dagligt folkebibliotekernes mange lån fra de videnskabelige og faglige biblioteker i ind- og udland formidles.

Udvalget ang. den underlødige litteratur (se B. V. 1955, s. 102) er blevet udvidet med børnebibliotekar, fru *Gudrun Franck* som børnebibliotekarernes repræsentant i biblioteksgruppen.

DØDSFALD

N. P. Bjerregaard. Den mangeårige formand for centralbiblioteket i Skive, fhv. overlærer Niels P. Bjerregaard, er afgået ved døden d. 11. marts.

P. A. Pedersen-Sejerbo. En af pionererne fra de gamle dage, tidligere lærer i Krønge på Lolland, P. A. Pedersen Sejerbo er afgået ved døden d. 26. februar, 73 år gl. Sejerbo kom ind i biblioteksarbejdet allerede i 1907, da han oprettede et børnebibliotek i Krønge. I 1915 oprettede han et sognebibliotek sammesteds, for hvilket han var bibliotekar og formand lige til 1948. Han kom ind i hovedbestyrelsen for Danmarks Biblioteksforening straks fra 1920 og sad der til 1942. Fra midt i tyverne til 1950 var han desuden formand for amtskredsen på Lolland-Falster. Fra 1921 til 1935 var han redaktør af afdelingen »Ungdommen« i »Bogens Verden« i kraft af sit store kendskab til børnebøger, også selv forfatter til sådanne som han var. Sejerbo vil mindes blandt ældre biblioteksfolk som en fornøjelig og fredsommelig medarbejder, der på talrige årsmøder altid sang for med stor begejstring for bibliotekernes mål.

ANSÆTTELSER

Løgstør folkebibliotek har som sin første faguddannede bibliotekar antaget bibliotekar frk. *Krista Lyngby*, hidtil Aalborg. Frk. Lyngby er 33 år, er elev fra Randers, har bestået biblioteksskoleeksamen fra 1947 og blev samme år ansat ved Det nordjyske Landsbibliotek.

Den hidtidige bibliotekar i Løgstør, H. A. Skov, der er faldet for aldersgrænsen, har gjort tjeneste ved biblioteket lige siden 1916.

FORESPØRGSEL

Såfremt et af de ældre biblioteker (katedralskolebiblioteker eller lign.) skulle være i besiddelse af 1. eller 2. udgave af Meyers Conversations Lexikon, bedes en meddelelse herom givet til Det kgl. Biblioteks billedsamling.

RETTELSER

I Statistiske oplysninger om købstadbibliotekerne 1953—54 er i noten s. 91 *Aalborgs* amtstilskud fejlagtigt opgivet til 6.000 kr. i stedet for 13.200 kr.

Samtidigt er det blevet meddelt os, at den i samme nr. s. 106 angivne udnævnelse på *Oringe* sindsygehospital endnu kun er et »forslag til overenskomst«, der indebærer en sådan udnævnelse.

LITTERATUREN

ANMELDELSER

Anmeldere i dette nr.: Bibliotekarerne Leo Alster, Hillerød (L.A.), dr. phil. Jean Anker, Univ.bibl. 2 (J.A.), Sigurd Bjeld, Silkeborg (S.Bj.), Johs. Blauenfeldt, Kbhvn. (J.B.), C. G. Elberling, Vordingborg (C.G.E.), Kjeld Hasselbalch-Larsen, Kbhvn. (Kj.H.-L.), Ole Hovman, Århus (O.H.), Chr. Stub Jørgensen, Statsbibl. i Århus (C.S.J.), Niels Kaae, Kbhvn. (N.K.), Anna Elisabeth Kjølseth, Grenaa (A.E.K.), Anker Olsen, Køge (A.O.), Knud Møller Petersen, Haderslev (K.M.P.), Carl Thomsen, Kbhvn. (C.Th.), Svend Thomsen, Kbhvn. (S.Th.), Erik Buch Vestergaard, Århus (E.B.V.) samt kunsthistorikeren, fru Merete Bodelsen (M.B.), lektor, cand. polit. Per Boesen, programsekretær Jørgen Claudi (J.Cl.), bibl.dir. Robert L. Hansen (R.L.H.), prof., dr. phil. Søren Holm (S.H.), bibl.kons. Mogens Iversen (M.I.), kommandørkapt. H. F. Kiær, sekr., cand. jur. Mogens Eggert Møller, fhv. skoleinsp. Aage H. Petersen, Kerteminde (A.H.P.) og husholdningslærerinde, fru Karen Sabroe (K.S.).

FAGLITTERATUR

SKRIFTER AF BLANDET INDHOLD

Holberg, Ludvig. Epistler. Udgivne med Kommentar af F. J. Billeskov Jansen. Bd. 8: Indledning, Tillæg og Register. Hagerup. 1954. 183 s. 9.75. (04.6Ho37e).

Som ofte fremhævet i de små-omtaler, der i dette blad har fulgt dette betydningsfulde udgiver-arbejde fra første binds fremkomst i 1944, er der her øvet en sand bedrift af såvel forlag som specielt udgiveren. Denne sidste har med sin omfattende og lærde kommentering af epistlerne så at sige givet en universalnøgle ikke alene til Holbergs personlighed, men også til hele hans forfatterskab. For intetsteds kommer man vel baronen så nært og personligt ind på livet som i disse fornøjelige og folkelige alderdoms-epistler, der danner en formelig kontinuerlig kommentar til hele hans læsning og tænkning gennem de ti sidste leveår. Intet bibliotek, der sætter en ære i at have en fuldgyldig repræsentation af vor nationallitteratur, kommer derfor udenom dette værk.

Ottende bind er ret anvendt en sand guldgrube, idet det foruden udgiverens oplysende indledning og diverse rettelser bringer et rent mirakuløst register til epistlerne — et register, hvorved dette store og hidtil ret uoverskuelige stof for første gang bliver virkelig kortlagt ned til de mindste enkeltheder. Herigennem bliver værket virkelig, med udgiverens egne, stolte ord: »en *Summa Holbergiana*, en Haandbog i Holbergs Emnekreds og Idéer«. J. Cl.

Høst, Oluf. Fra min logbog. Dagbogsoptegnelser i udvalg ved Poul Uttenreitter. Fischer. 1954. 79 s. ill. 18.00. (04.6Hø81.3f).

Den udmærkede bornholmermaler Oluf Høsts dagbogsoptegnelser er korte notater om vejret, om farverne og belysningerne. De giver i en præcis og poetisk form hans stemninger og inspirationer. Vi genkender oplevelserne fra hans billeder og længes mod Bornholm. En meget læseværdig og nydelig trykt lille bog. M. B.

MUSEUMSVÆSEN

Uldall, K. Frilandsmuseet. Nationalmuseets 7. afdeling. Vejleder. Tegninger og kort: F. Kirk. Ny udg. 1954. 82 s. ill. 2.00. (06).

Frilandsmuseet fortjener påskønnelse for den usædvanlig smukke nye udgave af dets vejledning, som ikke mindst i skolelæsestuen vil være meget nyttig. Den giver fyldigere besked om den gamle bondekultur end 1. udg. (B.V. 1952, s. 179), da antallet af småtegninger af redskaber og indbogenstande er fordoblet (til 180), og da overinspektør Kai Uldalls fortrinlige tekst er kendelig udvidet. A. O.

FILOSOFI

Graversen, G. K. Kontrast-etik. Rosenkilde & Bagger. 1954. 167 s. 14.50. (15 Gr33.2k).

Lektor Graversen har med denne bog gjort et forsøg på at grunde etiken på matematisk basis, idet det etiske optimum findes på et bestemt punkt mellem to kontraster, det være sig frihed-tvang, lydighed-ulydighed, ret-uret, godt-ondt o. s. v. Hvis tyngdepunktet forskydes til den ene af siderne, fjerner vi os tilsvarende fra dette optimum. Forf.s matematiske forbillede er Spinoza, der ville grunde sin etik på matematiken, og det etiske forbillede er Aristoteles, som bestemte dyden som den rette midte mellem tvende laster. Således kan imidlertid kun et fåtal af dyder bestemmes, men langtfra alle, og anm. er ikke enig med sin gamle kollega i, at godt og ondt blot er trin på samme skala. De må vist rettelig betegnes som virkelige modsætninger. Det er imidlertid et stort tankearbejde, der ligger bag lektor G.s bog, og det har sin store værdi, at der gøres nye forsøg på at tænke etisk. Bogen må være på større og mellemstore biblioteker. S. H.

Huxley, Aldous. Erkendelsens døre. Aschehoug. 1955. 88 s. 15.00. (15.88 Hu92e).

Bogen er en nytårshilsen fra forlaget, men 500 nummererede eksemplarer er tilgået boghandelen, der nok får dem solgt, takket være navnet Huxley og det virkelig fine tryk. Man nænner næsten ikke at gå fra det ydre til det indre, og egentlig skulle man vist heller ikke gøre det. Erkendelsens døre er en oversættelse af The Doors of Perception; men jeg er ikke sikker på, at perception uden videre er det samme som erkendelse. Hvis man indtager en passende dosis mescalin, vil erkendelsens døre åbne sig, om ikke for en saliggørende vision, så dog for det, de katolske teologer kalder for en gratis nåde, der må modtages med tak, når den stilles til rådighed. Man rystes ud af den almindelige erkendelses hjulspor, og i nogle få, tidløse timer ser man den indre og ydre verden, som den direkte og betingelsesløst fattes af verdenssjælen. Dette er en oplevelse af »uvurderlig værdi« for enhver og navnlig for den intellektuelle.

Vi teologer og filosoffer er ellers opdraget med den forestilling, at vejen til det højeste og dybeste ikke går over apoteket; men nu er jeg i vildrede. Jeg vil blot udtale som min uforgribelige mening, at mescalin må være forbeholdt farmaceuterne. Det må ikke kunne købes i enhver materialhandel. S. H.

RELIGION

Brøndsted, Gustav. To Verdenssyn — to Sprog. En Bog om Evangeliets Tale og vor Tids Tænkning. Gad. 1955. 128 s. 7.50. (23.2).

Den kristendomsforkyndelse, der møder os i Ny testamente, er helt igennem bestemt udfra den bibelske verdensopfattelse, der var af mytisk karakter. Vor tids tænkning er, ligesom meget af oldtidens, bestemt udfra videnskabens rationelle verdensopfattelse. Svarende hertil møder vi også to sprog: Ny testamentes symbolske sprog og vor tids definerende sprog. Svælget mellem disse to opfattelser understreges meget stærkt af den bekendte medudgiver af Tidehverv, og han angriber den eksegetiske vilkårlighed hos den teologiske eksistentialisme, navnlig repræsenteret af Bultmann, der søger en løsning gennem den såkaldte afmytologisering af det kristelige budskab. Iøvrigt anser G. B. vanskeligheden som problem betragtet for uløselig. Bogen kræver en del i filosofisk og teologisk henseende af sin læser og vil som følge heraf kun være for ret begrænsede kredse. J. B.

Dansk Bibelværk for Menigheden. Udarbejdet af en Kreds af danske Teologer. Lohse. 1949 ff. (22 Da 59).

Psalmernes Bog, 51–150. Ved Svend Aage Nielsen. S. 1269—1394. 5.00.

Fortsættelsen og afslutningen af vejledningen til Psalmernes bog, hvis begyndelse omtaltes B. V. 1954, s. 324. J. B.

Frigast-Hansen, K., og Svend Norrild (Red.). Kirkesalmer i skolestue. Gennemgang af salmer i Den danske salmebog. 3. reviderede udg. Lohse. 1954. 422 s. register. 20.00. (24.4 Fr 61.5 k).

De to tidligere udg. har været omtalt i B. V. 1935, s. 95 og 1943, s. 133. Nærværende udg. er udarbejdet i nær tilknytning til Den danske salmebog (salmernes numre er de samme som i den nye salmebog), og udvalget af salmer er blevet noget revideret. Bogen er tænkt som en vejledning for religionslærere; dette er dens egentlige formål, og salmegennemgangen bærer naturligvis mange steder stærkt præg heraf. Men det er dog meget sandsynligt, at også mange almindelige mennesker, der gerne vil have lidt hjælp til forståelse af vore almindeligste salmer, kunne have stor glæde af bogen, hvorfor den anbefales til anskaffelse i bibliotekerne. J. B.

Helweg-Larsen, P. (Udg.) »Kirkens venner«s korrespondance. Af Kirkefondets forhistorie. Gad. 1955. 191 s. ill. 10.00. (Teologiske studier, 15). (27.67 Kø 17 he).

5 mænd, nemlig prof. H. Westergaard, den senere stiftsprovst H. Ussing, lægen P. D. Koch, pastor J. Friis Hansen og den senere overbibliotekar H. O. Lange begyndte 1888 — opfyldt af bekymring over de kirkelige forhold i hovedstaden — at nedskrive deres tanker om, hvad der kunne gøres for at råde bod på miseren, i hefter, som sendtes rundt mellem de fem. Det fortsattes i et par år, og det er disse hefter, som her suppleret med enkelte bilag er udgivet, forsynet med en forklarende indledning og enkelte oplysende noter. Bl. a. disse fems virksomhed førte til dannelsen i 1890 af

»Udvalget for kirkesagens fremme i København«, der i 1896 afløstes af Kirkefondet. Det er således værdifuldt materiale til Kirkefondets forhistorie, der hermed gøres tilgængeligt for en større kreds, men iøvrigt har de forløbne mere end 60 år fået de fremsatte betragtninger til at virke temmelig uaktuelle for en nutidslæser. J. B.

Nielsen, K. E. Mentalhygiejne for enhver. I Julens Aand. Munksgaard. 1954-. Bd. 1.—. 12.75. (23 Ni 46.5 m).

Forf. er den tidligere sognepræst i Skovshoved, der er kendt ved sine mange bøger af frisindet teologisk karakter. Titlen på nærværende bog tyder hen på, at den skal give et stykke sjælesorg; men sigtet går langt videre i retning af at give en frisindet og lidet dogmebundet forståelse af kristendommen, uden at »fromheden« er opgivet. Forf. står stærkt kritisk over for den traditionelle kirkelige kristendom, og titlen »I Julens Aand« skal fortælle, at forf.s kristendomsopfattelse bygger på julens glade budskab, der i mange måder tolkes i »positiv« retning, som det plejer at hedde. Det glade budskab melder om fred på jorden og om Guds kærlighed, der skal opfattes som en virkelig kærlighed uden ledsagende vrede og truende straf.

Fremstillingen er alt andet end systematisk, og den er ofte ligefrem bygget op på aforismeagtige vendinger, der kan være yderst rammende. Den læses med lethed og uden faglige forudsætninger, og den læses med udbytte. Den bør findes i alle biblioteker, som har teologisk og religionspsykologisk litteratur, dels som et nødvendigt supplement og dels som et gavnligt korrektiv. S. H.

Stenoniana Catholica. Arne Frost-Hansen. 1. årg. 1955. 6.00. (20.5).

Det er et Steno-tidsskrift, der her udsendes på tysk, men redigeret i Danmark af pastor Gustav Scherz. Det skal komme i tre årlige hæfter, der koster 6 kr. tilsammen, og Niels-Stensen-komitéen står som udgiver. Det er i hovedsagen den katolske Niels Stensen og ikke naturforskeren Stensen, tidsskriftet vil behandle, og det er kun godt, at en af vore virkelig store bliver kendt i det fremmede — og herhjemme ikke mindst. For det er jo nationalt set den største skandale, at vi først jager manden hjemmefra, og at vi derpå efter halvtredie seklers forløb af fremmede skal have at vide, hvilket verdensnavn vi har fostret og forjaget. Jeg tror, de større biblioteker vil have glæde af det nye tidsskrift, og sammen med at holde det bidrager de økonomisk til dets fortsatte eksistens, et synspunkt, som det vist er forsvarligt at anlægge her. S. H.

SAMFUNDSKUNDSKAB

Bjerke, Kjeld. Opsparing, kapitalbevægelse og formuernes sammensætning i København 1949. Munksgaard. 1954. 54 s. 3.00. (Institutet for historie og samfundsøkonomi). (33.2).

Indkomst, formue og opsparing hører til blandt de mest benyttede begreber i den aktuelle økonomiske diskussion, selvom den faktiske viden om de virkelige forhold ikke altid står i noget rimeligt forhold til begrebernes anvendelse. Det må derfor anses for værdifuldt, at kontorchef i Det statistiske departement i foreliggende lille bog fremlægger en undersøgelse af nettoopsparing, kapitalbevægelser, formue og indtægter i København i 1949. Der er gennem den skabt et bedre ståsted for en del af den økonomiske diskussion. Forhåbentlig lykkes det at få tilvejebragt en undersøgelse af de samme forhold i det øvrige Danmark. Bogen kan stærkt anbefales ethvert centralbibliotek, der har en del om nationaløkonomi. Per Boesen.

Hages håndbog for handel og industri. 7. udg. Under red. af Per Boesen og Knud Larsen. Gad. 1954. Bd. 2, register, ill. 70.00 indb. (33.01 Ha 27.5).

Hermed er den nye udgave af dette standardværk afsluttet (1. bd. anmeldt i B. V. 1954, s. 492). Følgende emner er behandlet i 2. bind: Virksomhedens bankproblemer, forsikringsproblemer, revisionsproblemer, erhvervsret, penge, valuta og konjunkturer, nationalt og internationalt samarbejde mellem virksomhederne, handelsregning, kontormaskiner, handelskorrespondance og erhvervsøkonomisk uddannelse. Der er gode litteraturhenvisninger efter hvert afsnit. Endelig er der register til begge bind.

Kj. H.-L.

Pedersen, Axel H. Refusionsopgørelser. Gyldendal. 1954. 80 s. 10.00. (34.5).

Forfatteren til efterhånden et større antal juridiske værker er kendt og anerkendt som en fremragende praktiker og en klar og grundig teoretiker. I sin nye bog har han sat sig til opgave at skildre den driftsopgørelse eller »skæringsopgørelse«, der foretages ved salg af fast ejendom for at konstatere ejendommens overskud eller underskud på opgørelsesdagen uden hensyn til forfaldstiden for ejendommens driftsindtægter og driftsudgifter og uden hensyn til, om indtægterne er oppebåret, og om udgifterne er betalt.

Bogen er let tilgængelig og nemt overskuet, med en udtømmende indholdsfortegnelse, og af værdi for enhver, læg som lærd, der søger oplysninger i forbindelse med overdragelse af en fast ejendom.

Mogens Eggert Møller.

Petersen, Aage Piletræ. Landbrugets skatteopgørelse. Gad. 1955. 108 s. register. 5.50. (33.8 Pe 61 l).

I et forord af tilforordnet ved landsskatteretten C. Helkett, der selv har udarbejdet flere skattebøger, gøres der rede for betydningen af, at landboerne foretager rigtig skatteopgørelse, og til dette formål vil de kunne få den bedste vejledning i denne anbefalelsesværdige bog, siger han. I en række fagblade har bogen fået fine anmeldelser, »den giver en samlet og afrundet fremstilling af skatteproblemerne«, og da der nu er effektiv regnskabspligt for ca. 24.000 landbrug, vil det kunne tilrådes også sognebibliotekerne at købe denne bog.

Kj. H.-L.

Thorsen, Svend. Kuling over Christiansborg. Mennesker og partier i den politiske kamp efter den anden verdenskrig. Schultz. 1955. 179 s. 13.75. (32.8 Th 75 k).

Tiden mellem befrielsen og den nye grundlovs vedtagelse bragte frisk og laber kuling over rigets borg, og det er den udmærkede skribent, protokolsekretæren i Folketinget, der gør status over denne periode på sin egen bramfri måde. Hovedpersonerne er, foruden de forskellige partiledere, folk som Hauch, Kampmann og Thorkil Kristensen; hertil kommer i et tillæg kloge ord om »landvindingsmanden Viggo Hørup« og P. A. Alberti samt — con amore — kapitlet »forligspolitikens idé«. De større biblioteker skal nok have lånere til bogen; Bo Bojesens omslagstegning, der ligesom »bagslaget« bør med-indbindes, skal nok virke stimulerende!

C. G. E.

OPDRAGELSE OG UNDERVISNING

Nørvig, Anne Marie. Forældresorger — forældreglæder. Grafisk Forlag. 1954. 157 s. ill. 9.75. (37.01 Nø91 f).

– – Det uløselige spørgsmål. Munksgaard. 1954. 90 s. 6.50. (04.6 Nø91 ul).

Den først nævnte bog er en pendant til Børnesorger — Børneglæder (B. V. 1944, s. 18) og indeholder en række artikler, hvoraf de fleste har været trykt i det fortræffelige blad »Børn«, som desværre er gået ind. Bl. a. som rådgiver ved bladets spørgekasse i 15 år kom fru Nørvig i nær kontakt med opdragelsesproblemer, og ikke mange pædagoger skriver så klogt og behersket derom som hun.

»Det uløselige spørgsmål«: en fin lille bog, hvor fruen beretter og ræsonnerer mere end hun docerer. Det er også her samspillet mellem hjem, børn og samfund der behandles, men i en mere personlig stil, præget af forf.s omfattende læsning, der ingenlunde begrænser sig til faglitteraturen. Hvis nogle pædagogisk interesserede lånere skulle være mætte af gode råd til hverdagsbrug, vil de kunne glædes med »Det uløselige spørgsmål« (titlen på en af artiklerne, der undersøger konflikten mellem moderskab og selverhverv). A. H. P.

FOLKEMINDER

Henningsen, Henning. Bådeoptog i danske søkøbstæder og i udlandet. Munksgaard. 1953. 180 s. ill. 12.00. (Danmarks Folkeminder, 62). (39.5 He71.6b).

Forfatteren, der er inspektør ved Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, har tidligere behandlet *»Dystløb i danske søkøbstæder og i udlandet«* (1949). Hans nye bog om bådeoptog må betragtes som en fortsættelse, idet den skildrer andre af sømændenes og fiskernes morsomme fastelavnsskikke. Begge bøger er velillustrerede og tegner et klart billede af et særligt udviklet dansk folkeliv, der belyses godt ved en fyldig behandling af lignende skikke i udlandet. Medens der i de sidste hundrede år er kommet en rig litteratur om landalmuens liv og tænkemåde, har jævne bymenneskers dagligliv været næsten helt upåagtet, hvad der bestemt ikke er ensbetydende med, at emnet er uinteressant og kedeligt. Denne lakune i litteraturen arbejder nu især Nationalmuseet og Henning Henningsen dygtigt på at udfylde. A. O.

GEOGRAFI OG REJSER

Andersen, H. C. Reise fra Kjøbenhavn til Rhinen. Til 150 Aarsdagen for Digterens Fødsel. Udgivet ved H. Topsøe-Jensen. Illustreret af Kai de Fine Licht. Nordlundes bogtrykkeri. (Kalender 1955). 98 s. + 10 kalenderblade, register, ill. 20.00. (99.4 An 35 anrt).

For første gang er her udgivet den rejseskildring, som H. C. Andersen på grundlag af sin rejsedagbog fra hans første store udenlandsrejse i 1833 (se Mit Livs Eventyr, kap. V) forsøgte at få skrevet, men som aldrig blev færdig, dels fordi store værker optog hans sind, og dels fordi Heiberg og Edv. Collin tog modet fra ham. Dr. Topsøe-Jensen har nu udgivet, hvad der blev skrevet deraf (indtil Mainz) tillige med Rejsedagbogen for dagene 22. april—4. maj 1833, for at man kan få et førstehåndsindtryk af Andersens arbejdsmetode og hans forhold til selve oplevelsesstoffet. — Det er som altid morsomt at kigge ind i digterens værksted, og Topsøe-Jensens noter gør jo kigget yderligere interessant. — Publikationen er et led i bogtrykker Nordlundes højt esti-

merede nytårstryk, som venner af dette fornemme officin modtager og aldrig giver fra sig. Men et lille oplag er i boghandelen. — Bogen er illustreret, lidt tørt, men fint tilpasset sats og papir, af Kai de Fine Licht. R. L. H.

Goldschmidt, M. En Hedereise i Viborg-Egnen. Ny udg. med indledning og oplysende noter ved Vald. Andersen. Kolding. Konrad Jørgensen. 1954. 122 s. register, ill. 10.00. (46.4 Vi 16 go).

Udgiveren udsendte i 1953 »Alheden« og dyrker flittigt jysk topografi og personalhistorie. Hans noter til Goldschmidts »Hedereise« fra 1865 er nyttige, og man læser gerne teksten, omend med mere interesse for de topografiske enkeltheder, f. eks. den interessante skildring af Viborg domkirke under ombygning, end for de mange kærligheds- og mordhistorier, G. søgte at lokke ud af de jyske hedebønder. M. I.

Humlum, Johannes. Kulturgeografisk atlas. 3. udg. Gyldendal. 1955. Bd. 1—2, register, ill. 46.00. (40.3 Hu 61.5 ku).

Den ny udgave af dette værk er betydeligt forøget og bl. a. som følge deraf betydeligt dyrere. Det foreligger nu i to bind i format 26½ × 18½, altså bedre egnet til biblioteksbrug. Atlasbindet har dansk, tysk, fransk og engelsk tekst og indeholder langt flere kort end foregående udgave. Tekstbindet indeholder foruden en stærkt forøget tekst over 200 illustrationer, tekstkort og diagrammer. Både atlas og tekst er àjourført og giver de senest tilgængelige statistiske oplysninger, i regelen for 1952, for russiske forhold dog ældre. Ved sin skildring af befolkningens størrelse og fordeling, af agerbrugets, minedriftens og industriens produktion og af verdenshandelens varer og veje giver værket den erhvervsgeografiske baggrund for tidens økonomiske og politiske forhold. Større biblioteker bør anskaffe værket både til udlån og læsesal, mindre helst til udlån. N. K.

Lebech, Mogens. Christianshavn. En konges tanke bliver til virkelighed. Tegninger af Lars Bo. Udg. af A/S Burmeister og Wains maskin- og skibsbyggeri (Nyt nord. Forl.). 1955. 252 s. register, ill. 39.55. (46.3 Le 15.5 c).

Bogen er udsendt af B & W som en hilsen til forretningsforbindelser i ind- og udland, men et oplag er i boghandelen. Mogens Lebech skriver særdeles underholdende om den gamle bydels historie fra 1618 til vore dage og viser, »i hvor vid udstrækning nutidens Christianshavn er afhængigt af fortidens«. Trods den allerede gennemførte sanering kan man endnu i denne bydel, der skånedes for de store brande, føle sig hensat til voldenes København. Anm. må dog bekende, at han har svært ved at se charmen i Lars Bos gengivelse af de mange skønne motiver. Register og noter i passende mængde. M. I.

Malmö. Foto: Erik Liljeroth. Bildtext: Bertil Widerberg. Text: Lennart Tomner och Olle Helander. Kulturhistoriska bildtexter: Leif Ljungberg. Malmö. Allhem. 1954. 476 ill. tvl. 4°. 48.50 sv. kr. (45.8).

Dette værk er nr. 9 i serien »Allhems bildböcker«, hvoraf flere har været anmeldt i B. V. Historikerne Lennart Tomner og Olle Helander har på de første 134 sider skrevet byens historie, ledsaget af historiske og kulturhistoriske billeder med tekst af stadsarkivar Leif Ljungberg. Liljeroths 360 fotos med forklarende tekst af redaktør Bertil Widerberg giver et alsidigt og omfangsrigt billede af Malmö i dag. Det smukke, statelige billedværk er seriens hidtil største, og det vil have betydelig interesse for danske læsere. N. K.

NATURKUNDSKAB

Westergaard, M. Arvelighedslæren. Munksgaard. 1953. 332 s. register, ill. 40.00. (56.6 We 81.84 a).

Bogen er udsendt som lærebog for de naturhistoriestuderende ved Københavns Universitet; men den kan også anvendes som opslagsbog og som grundlag for videre studier indenfor emnet, hvortil litteraturlisten efter hvert kapitel er en god hjælp. Der er taget særligt hensyn til, at de fleste af dens benyttere ved universitetet senere formentlig vil komme til at undervise i biologi i gymnasiet, hvor det vil være naturligt at samle interessen om menneskets arvelighedsforhold. Den moderne arvelighedslære må tilskrives meget stor betydning for samfundslivet, f. eks. ved anvendelsen af dens principper ved forædlingen af kulturplanter — man tænke blot på dens resultater ved forøgelsen af høstudbyttet — og husdyr, og ved dens indflydelse inden for de medicinske videnskaber, ikke blot direkte ved øgelsen af kendskabet til sygelige tilstandes arvegang, men også ved dens betydning for udviklingen af de moderne biologiske lægemidler. J. A.

LÆGEKUNST

Lyngbye, Knud (Red.). Den fuldendte kvinde. Hassing. 1954. 502 s. register, ill. 49.00. (61.33 Ly 54 f).

Den elegante og rigt illustrerede bog — bl. a. med billeder af filmens primadonnaer — giver vejledning i brugen af kosmetik, såvel i hjemmet som på skønhedssaloner. Originaludgaven stammer fra de tyske kosmetikeres forbund og er oversat af tidl. bibliotekar ved Statsbiblioteket i Århus, E. Stensgård. Læger og medarbejdere ved skønhedsinstitutter har medvirket i den danske udgave, som er en dyr reklame for kosmetikkens kunst. K. S.

PRAKTISKE FAG

Byggebogen. Red.: Poul Kjærgaard. Nyt nord. Forl. 1948—54. 13 hefter med løsblade. 20.00 pr. hefte. (69.2).

Med professor Poul Kjærgaard som redaktør i spidsen for en rådgivende komité på 6 medlemmer har en række arkitekter og civilingeniører udarbejdet praktisk-tekniske beskrivelser af de vigtigste områder indenfor bygningshåndværket. Først og fremmest er følgende emner behandlet: materialer, konstruktioner, installationer, boligen og byplan. Stoffet udsendes som standardblade, der er nummereret efter decimalsystemet, så de lige kan indsættes i et dertil indrettet springbind. Med det sidst udsendte 13. hefte er den egentlige grundstamme af værket afsluttet, og ved et rundspørge til abonnenterne fik redaktion og forlag et tydeligt indtryk af, at de sagkyndige brugere af bogen helt ud anerkendte dens idé og meddelelsesform, og at de fandt den til stor nytte i det daglige arbejde, men mange ønskede endnu flere områder udførligt behandlet. Redaktionen vil gerne imødekomme dette ønske, og dersom det fornødne financielle grundlag kan skaffes, vil udgivelsen fortsættes lidt fremover; hefte 14 ventes snart at kunne udkomme. Der vil så blive lagt særlig vægt på følgende områder: arbejdsudførelse, materialer, konstruktioner, installationer, boligens bygningstyper og byggeriets organisation. At bogen er af høj kvalitet er vist udenfor al tvivl, men måske et den for speciel for bibliotekerne i almindelighed. Den er dog allerede taget med i Håndbogskatalogen 1951, og alle de større biblioteker vil have glæde af at anskaffe den til læsesalen. Kj. H.-L.

Golbæk, Olga, og Ellis Tardini. Sådan laves rigtig mad. Vendelkær. 1954. 152 s. register. 9.50. (64.1 Go29.8s).

Så godt som alle bogens opskrifter er beregnet for »trykkogeren«, og mindre velegnede retter for denne er udeladt. Titlens betegnelse »rigtig mad« antyder, at maden ved trykkogning skulle bevare et vitamin- og saltindhold, som anføres efter hver opskrift. K. S.

Hammar, Ivan. Sælgerbreve som udvider kundekredsen og øger omsætningen. Thorkild Beck. 1954. 213 s. ill. 19.50. (65.63 Ha 50.9s).

Bogen, der er oversat fra svensk, er en erfaren reklamemands gode råd til forretningsfolk, der ønsker at benytte salgsbrevet som et led i sit salgsarbejde. Den er morsomt skrevet og fuld af mange gode iagttagelser. Per Boesen.

Mandahl-Barth, G. Akvariefisk i farver. Farvetavler af N. Norvil. Politiken. 1955. 104 s. 64 tvl. 8.75. (64.45 Ma46.2a).

En alsidig samling af akvariefisk er afbildet på tavlerne, som skulle gøre det muligt for liebhavere at bestemme fiskene uden større besvær. Alle indførte arter har naturligvis ikke kunnet finde optagelse i den lille bog, men der findes dog billeder af 225 fisk fordelt på 188 arter. Figurerne er vel tegnede og farverne gennemgående tilfredsstillende. Den kortfattede tekst giver oplysning om fiskenes hjemsted og levevis under akvarieforhold. J. A.

Rasmussen, Arne, og Max Kjær Hansen. Efterspørgselen efter radioer i Danmark. En analyse af forbrugsudviklingen på og strukturtræk i det danske radiomarked. Harck. 1954. 81 s. (Handelshøjskolen i København, Skrifter fra instituttet for salgsorganisation og reklame 14). 7.00. (62.395 Ra 53.5e).

Professor Max Kjær Hansen har tidligere publiceret en efterspørgselsanalyse for et kortvarigt forbrugsgode, cigaretter. I den foreliggende undersøgelse behandles det langt vanskeligere område: de langvarige forbrugsgoder, med radioer som eksempel. Vanskelighederne ligger blandt andet i, at man her må sondre mellem folks førstegangskøb af en radio og erstatningskøb, samt at der foruden et marked for nye radioapparater også findes et marked for brugte radioapparater. For den, der enten interesserer sig for handelen med radioapparater eller for efterspørgselsanalyser, kan den foreliggende bog anbefales, dog er det en nødvendighed, at læseren i forvejen har et vist kendskab til afsætningsøkonomi. Per Boesen.

KUNST . SPIL . SPORT

Fischer, Erik, og Jørgen Styhr (Udg.). Seks Aarhundreders europæisk Tegnekunst. Udvalgte Arbejder fra Den kgl. Kobberstiksamling. Schønberg. 1953. 115 s. ill. 20.00. (72.1 Fi 81.25s).

Bogen gengiver ialt 96 tegninger, de ældste repræsenterende den italienske og tyske renaissance (Bramante, Baldung, Holbein d. Æ.), dernæst 1600-tallets nederlændere, der som altid er i flertal (bl. a. 8 dejlige Rembrandt-tegninger), enkelte blade af Claude Lorrain, af Constable og mange andre frem til Manet, Degas, Maillol og Matisse. Efter tegningerne følger en katalog, og bogen indledes med en kort skildring af samlingens historie og træk af tegnekunstens udvikling. En morsom bog at blade i for den kunstinteresserede, og giver den ham lyst og mod til at møde op i Kobberstik-

samlingen, har bogen opfyldt sin egentlige mission. — Måske der burde være tænkt på udlandet med lidt oversættelse af de omhyggelige katalogtekster. M. B.

Hegeler, Sten. Hvordan finder jeg det rigtige legetøj til mit barn? Årbog 1955. Vendelkær. 1954. 126 s. ill. tvl. 3.50. (79.31He27.3h).

Afløser Alva Myrdals Rigtigt Legetøj (1937), som nu er forældet. De fyldige og velgennemarbejdede lister over legetøj til de forskellige aldre er lige til at anvende i legetøjsforretningen. De teoretiske afsnit om leg og legetøj strejfer adskillige børnepsykologiske og opdragelsesmæssige grundproblemer. Forf. har her adskillige gange held til at sige noget på 5 linier, som andre har brugt hele artikler til. Derfor tilgiver man ham gerne den lidt friskfyragtige tone. Et bibliotek skal ikke have ret mange bøger om opdragelse, før denne bør anskaffes. — Udstyret er ikke godt, men man har tydeligvis bestræbt sig på at gøre bogen så billig som muligt. O. H.

Henriksen, Gerda. Porcelænsmaling. Praktisk vejledning for begyndere. Med farvelagte modeller. Eget forlag. 1954. 63 s. ill. 14.50. (Ringbog). (76.24He73.4p).

Porcelænsmaling er en meget yndet hobby, og bibliotekerne bliver altid bestormet for vejledninger i selve fremgangsmåden, men måske i endnu højere grad for billedstof i farver, der kan bruges som motiver. Lånerne vil derfor blive meget glade for denne lille bog, der har en tilsyneladende god gennemgang af tekniken og så tillige bringer en række farvelagte modelbilleder, som en stor kreds af fagets udøvere vil finde yderst tiltrækkende, selvom de absolut ikke har kunstnerisk værdi. Kj. H.-L.

Schiøttz, Eyvin (Red.). Til søs. Sejlernes håndbog. Udg. af Dansk sejlunion. Dansk sejlunions forlag. 1954. 348 s. register, ill. 35.00. (79.8Sc35.23t).

Bogen giver oplysninger om praktisk taget alt, hvad der kan interessere sejlsportsfolk lige fra uddannelse, både og klubber til sejlads, manøvre, navigation og meteorologi. Stoffet er velordnet og belyst ved mange gode og fornøjelige illustrationer og har udmærket index. Den bør findes i ethvert bibliotek på sejlsportinteresserede steder. H. F. Kiær.

Ögonblicket åt framtiden. Bilder tagna av medlemmer i Pressfotografernas Klubb. Inledning: Prins Wilhelm. Text: Sten Söderberg. Malmö. Allhem. 1955. 256 s. ill. 24 sv. kr. (75.7).

Et billedværk udgivet i anledning af den svenske Pressfotografernas Klubb's beståen i 25 år. Ud over et kortfattet tekstafsnit om svensk pressefotograferings udvikling og problemer indeholder værket et fyldigt udvalg af medlemmernes »skud«. Billederne er fotografisk og teknisk af fin kvalitet, og den vil derfor kunne påregne interesse blandt danske fagfæller. — Det må tilføjes, at de fleste af de ill. episoder er så specielt svenske, at det kun vil være få af dem, som kan påregne interesse i vore folkebiblioteker. K. M. P.

LITTERATUR

Houm, Philip. Norsk litteratur efter 1900. Oversat af Erling Nielsen. Borgen. 1954. 256 s. register, ill. 22.50. (81.55Ho87.65n).

Bibliotekerne har længe søgt at udfylde dette grimme hul i de sidste års række af litterære oversigts-værker på forskellig og mangelfuld vis, og derfor bør denne klare,

grundige og letlæste bog hilses med begejstring — et savn er virkelig afhjulpet dermed. Den norske lektor og dagbladskritiker, der er en kyndig og uhildet mand på området, skrev oprindelig værket til et svensk forlag (1951), og den ligeså kyndige oversætter har derfor på bedste måde àjour-ført og virkelig *fordansket* værket ved, hvor det var naturligt, at drage paralleller med dansk litteratur. Hovedvægten er lagt på de forfattere, der har vist deres betydning efter fremkomsten af Topsøe-Jensens »Den skandinaviske litteratur« (1928), d. v. s. mellemkrigstidens mange store navne — exempelvis: Falkberget, Hoel, Øverland, Fangen, Vesaas, Omre, Grieg og Sandemose.

Bogen er lige påkrævet på læsesal som i udlån. J. Cl.

HISTORIE

Halsey, Margaret. Amerikanere som de er. Hagerup. 1955. 191 s. 15.50. (98.634 Ha 44.3 a).

Forfatterinden er selv amerikaner — og er mor til en lille pige. Hun har fundet ud af, at det »forretningssamfund«, der snart vil trænge ind i hendes barns tilværelse gennem aviser, billedblade, film, tegneserier og fjernsyn forholder sig til de idealer, U.S.A. officielt bekender sig til, som nat til dag. Hun påtager sig derfor at analysere forretningssamfundets sociale klima og årsagerne til, at det synes at fremkalde mere angst og bitterhed end tryghed og lykke. Hun kommer til det ret nedslående resultat, at vil man redde det menneskelige i et samfund, der er i færd med at ødelægge sig selv gennem aggressivitet, må det ske ved at føre det tilbage til de principper, fra hvilke det havde sit udspring.

Blandt de mange bøger, vi i de senere år har fået om livet i U.S.A., hævder denne sig ved forfatterindens kloge betragtninger over et fællesmenneskeligt tema: forholdet mellem forældre og børn under et moderne samfunds vilkår. C. Th.

Menneskeopfattelsen i Indien og Vesteuropa. Et Unesco symposion. Det danske Forlag. 1954. 150 s. 7.75. (Europæisk kulturbibliotek). (90.1 Me 56.87).

UNESCO lod i 1951 i New Delhi afholde en konference, hvor fremtrædende kulturpersonligheder mødtes til drøftelse af synet på mennesket og på opdragelsen i den østlige (her forstået: asiatiske) og den vestlige verden. Den danske udgave af rapporten er begrænset til at omfatte 10 af de indlæg, som behandler Indiens og Vesteuropas kulturer. De meget filosofiske afhandlinger efterlader det indtryk, at der på konferencen blev gjort alvorlige forsøg på at nærme de to kulturkredse til hinanden for også på den måde at bidrage til en bedre mellemfolkelig forståelse. Den interessante, men ikke let læste bog, kan forøvrigt læses som et supplement til Toynbees: Verden og vesterlandet. For centralbiblioteker. E. B. V.

Rosenkjær, Jens (Red.). Europa. Schultz. 1955. 173 s. ill. 4.00. (Statsradiofoniens grundbøger). (90 Ro 71 e).

En række foredrag af forskellige forfattere, der tilsammen belyser Europas politisk og kulturelt reducerede stilling efter den anden verdenskrig og bestræbelserne for gennem samling af den vestlige side af verdensdelen at genvinde noget af den gamle position. Som de fleste af Statsradiofoniens grundbøger er den skrevet klart og forståeligt og er velegnet for ethvert bibliotek. S. Th.

Sidste breve fra Stalingrad. Schultz. 1954. 57 s. 4.85. (91.93 Si 19.5).

I januar 1943, da den sidste flyvemaskine fra Stalingrad landede, blev 7 postsække med breve fra soldaterne beslaglagt og gennemlæst, for at man kunne danne sig et billede af stemningen i Stalingrad og eventuelt bruge udtalelser derfra til at holde krigsmodet oppe hjemme i Tyskland. Man opgav det, da propagandaministeren resolverede, at brevene var »ikke til at bære for det tyske folk«, og først nu er de fundet i hærens arkiv i Postdam og udgivet. Dette siger tilstrækkeligt om disse brevstumpers stemning, men som menneskelige dokumenter er de vidnesbyrd om, hvor forskelligt mennesker i samme fortvivlede situationer opfører sig, og de fortjener at læses, især af dem der endnu har en smule romantisk begejstring tilbage for krigerhåndværket.

S. Th.

PERSONALHISTORIE

Carlsen, Olaf. Rousseau og Danmark. Aarhus. Universitetsforlaget. 1953. 308 s. 10.00. (99.4).

Det er et meget grundigt arbejde, forf. har præsteret med denne store bog, der giver en linie inden for dansk åndshistorie fra slutningen af det 18. til udgangen af det 19. årh., hvor der sluttes med Herman Trier, Høffding og C. N. Starcke. Vi følger indflydelsen af Rousseaus pædagogiske tanker i litteraturen og det praktiske skoleliv, hvor de direkte og mest iøvrigt indirekte har haft den største indflydelse. Helt overføre dem i praksis går næppe an. Rousseaus mentalitet var genial og primitiv, men yderst farlig, fordi han var profet. Anm. kan bedre med Voltaire, for når han løj, vidste han det altid. Det kunne desværre ikke siges om den mentalt forkvaklede Jean Jacques, der enten charmerede eller stødte fra.

Bogen er absolut for de større biblioteker. Dér må den ikke gerne mangle. S. H.

Grandjean, Louis E. Med liv og sjæl. Forsøg på frisprog. Høst. 1955. 256 s. 15.00. (99.4 Gr 25.6 gr 1).

Nu har anmelderne forstået Grandjean! skriver forlaget på omslagets bagside. Desværre kan undertegnede ikke helt forsvare at tilegne sig denne ros. Som undertitel kunne nærværende bog bedre have båret: Erindringer af en mentalhygiejniker og mystiker. De bedste og klareste dele af dem går på drengetiden, og der er anledning til at sammenligne med en anden soraners, Hans Kirks, »Skyggespil«, der genspejler hans barndom. Kirks er dog bedst, for han viser mere bort fra sig selv, medens Grandjean ikke blot er selvspejlende, men lidt eller meget for meget krammer sit indvortes ud. Vandringen gennem bogen kan føles lidt træls en gang imellem, og en kende mere blu havde ikke skadet. S. H.

Heinberg, Aage (Red.). Min skoletid. En række mænd og kvinder fortæller. Thorkild Beck. 1954. 216 s. 9.50. (99.1 He 42.1 m).

Aage Heinberg indleder selv med at berette om sine tre skoler; Næstved Realskole, Herlufsholm og Nykøbing Katedralskole, derefter følger 15 andre mænds og kvinders erindringer fra og betragtninger over skoledagene, bl. a. Sven Clausen, der også er herlovianer, Holger Andersen og Tage Jessen (om skoleliv i grænselandet), K. K. Steincke (soraner), red. N. P. Jensen (Fra landsbyskole til gymnasiet), Bodil Begtrup, Thit Jensen, Aage Lotinga — og af de yngre årgange Jensenius, Povl Sabroe, Wandy Tworek og Tove Ditlevsen — hver for sig udmærkede skribenter, som her får lejlighed

til at udlevere lidt af deres personlighed. Da praktisk talt alle skoleformer og mange steder i by og på land er repræsenteret, kan resultatet (som i forordet) siges at være et tværsnit af skolelivet gennem de sidste menneskealdre. Stikprøver ville dog være en nok så rammende betegnelse på det lille samlingsværk, der ikke hører til de uundværlige. A. H. P.

Holm, Søren. Holberg og Religionen. Hirschsprung. 1954. 64 s. 8.00. (99.4 Ho37h).

I anledning af 200-året for Holbergs død har prof. S. H. holdt nogle forelæsninger på Københavns universitet om Holbergs forhold til religionen. De foreligger her trykt. Den lille let læste bog giver en et indtryk af, at de religiøse spørgsmål for Holberg spillede en noget større rolle, end de fleste vist i almindelighed tænker sig.

J. B.

Maurois, André. Hjertet tager aldrig fejl. George Sands liv. Gyldendal. 1954. 378 s. register, ill. 25.75. (99.4 Sa59ma).

Omhyggelige kildestudier i George Sands egne, hendes families, elskeres, venners, uvenners, litteraters og andre samtidige omfattende brevsamlinger og dagbogsnotater er det solide grundlag, som A. M. bygger biografien på. Beskedent holder han sig selv i baggrunden og lader aktstykkerne tale direkte til læseren, sammenkædet med en medfølende, men objektivt virkende kommentar og forbindende tekst.

Forkæmperen for kvindens frihed i kærlighed, den moderlige elskerinde, G. S. som kvinde og åndspersonlighed er bogens emne. En kritisk bedømmelse af hendes meget omfangsrige litterære produktion tilsigtes ikke. Trods sin vrimmel af kendte og ukendte personer, som det kan være vanskeligt at holde rede på, giver A. M.s velkomponerede bog et fascinerende, psykologisk troværdigt og klart tegnet portræt af en særpræget og ofte misforstået kvindeskikkelse. L. A.

Munch, Andreas, og Amalia Munch. Et nordisk Digterhjem. 1862—1884. Breve og Erindringer ved Anna E. Munch. Fischer. 1954. 155 s. register, ill. 24.00. (99.4 Mu57.1 mu).

Malerinden Anna E. Munch har her sat sine forældre, den senromantiske norske digter Andreas Munch og hans danskfødte hustru Amalia Munch, f. Raben, et smukt minde. Omend Andreas Munchs værk ikke lever mere i den almindelige bevidsthed udover digtet »Brudefærden i Hardanger« og måske det af Frölich illustrerede »Kongedatterens Brudefærd«, så skabtes ved det overordentligt harmoniske 18årige ægteskab et kulturhjem, hvor mange danske og norske digtere kunne mødes. I de her samlede breve, der iøvrigt daterer sig fra et længere tidsrum, nemlig 1850—90, findes en del ikke uinteressant stof til belysning af den litterære situation, navnlig efterromantikernes syn på den fremrykkende nye litteratur. Smukke illustrationer, fint tryk og nogle stambogsblade i facsimile danner en smuk ramme om det kulturhistoriske interessante værk, hvortil Francis Bull har skrevet en sympatisk indledning. M. I.

Rohde, H. P. Axel Nygaard. Forening for Boghaandværk. 1954 170 s. ill. 30.00. (99.4 Ny52ro).

Mange vil måske blive skuffede over denne Nygaard-bog, især de, der havde håbet på et stort udvalg af hans bedste tegninger at blade i. Forf. har villet noget andet. Han har draget den ukendte Nygaard frem — den unge mand, der i 90'erne

led sult og kulde som malersvend i Tyskland og som, da han kom hjem, følte sig kaldet til at give sin bitterhed luft i voldsomme karikaturer af sin samtid. Hans interesse for Jugendstilen bliver der heller ikke lagt skjul på, og mange af hans tidlige tegninger gengives. Det kan ikke nægtes, at der herved fremlægges et interessant kunsthistorisk stof. Forf. skildrer derpå indgående den fantastiske udvikling, Nygaard gennemgår i årenes løb som bogillustrator og bladtegner — og vi holder vel næppe mindre af Nygaards »lyse streg« fordi vi får et indblik i den kamp, det har kostet ham at nå frem. — Nygaards største indsats er hans vejrtegninger. Mange har vel, mens tid var, klippet dem ud af avisen, men for de kommende generationer er det jo ingen trøst. Ligesom Storm P.s »Fluer« burde de bedste udgives trykt på avispapir i den rette spaltebredde. M. B.

Desuden har Boghallens Forlag som nytårsgave udsendt en bog af *Seedorff:* Axel Nygaards lyse Verden (98 s. ill.), der kun behandler Nygaards »lyse streg«. Den smukke lille bog er dog desværre allerede udsolgt.

Steenvinkel, Emil (Red.). Hjemliv og Trosliv. Mindeblade fra Indre Missions Vaartid i Danmark. 19. Lohse. 1954. 138 s. ill. 7.50. (99.1 St 44.5 h).

Dette bd. indeholder erindringer af og om personer, hvoraf de fleste er ukendte for offentligheden. Indre-missionske kredse, navnlig på de egne, som omtales i erindringerne, vil læse dem med glæde, på andre vil den vækkelsesprægede sprogtone og tankegang muligvis virke noget frastødende. J. B.

Werlauff, E. C. Af min Ungdoms Tid. Danske, især kjøbenhavnske Tilstande og Stemninger ved og efter Overgangen til det nittende Aarhundrede. Efterladte Optegnelser ved Hans Degen. Hagerup. 1954. 199 s. register, ill. 12.50. (99.4 We 63.2 we).

Denne tidligere trykte, men længst udsolgte bog af den gamle historiker og overbibliotekar ved Det kgl. Bibliotek vil være velkommen hos alle, som søger kulturhistoriske enkeltheder fra Københavns historie. Werlauff har været udstyret med en eminent hukommelse og en skarp iagttagelsesevne, som tillader ham at fylde denne interessante bog med en mængde større og mindre bidrag til karakteristik af almue- og borgerlivet i København omkring år 1800 og af de åndspersonligheder, som dengang satte deres præg på byen. Bogen ledsages af fyldige udgivernoter og register over de omtalte personer. S. Th.

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Dissing, Volmer (Red.). Legenden om juleroserne og andre fortællinger fra »Juleroser«. Gyldendal. 1954. 159 s. 8.75. (86.1 Di 82 l).

Man bedes venligst kigge tilbage i anmeldelsen af *»En julegave«* (B. V. 1954, s. 149), for der er faktisk ikke andet end det her anførte at sige om denne nye, anden opsamling af historier fra det nydelige gyldendalske julehefte *»Juleroser«* — udover at dette den pæne borgerligheds litterære julesymbol gennem 60 år ikke må have været så ringe endda, siden det her er lykkedes at stable endnu et repræsentativt bind konventionelle, men gode og stadig læselige fortællinger på benene. Den skandinaviske horisont i heftet var også al respekt værd — af dette binds 23 bidrag skyldes de otte svenske og norske forfattere. Ikke uundværlig — de bedste af historierne findes jo andetsteds — men forsvarlig bog. J. Cl.

Hansen, Jørgen Årup (Red.). Hunde, skildret af danske forfattere. Gyldendal. 1954. 176 s. 9.75. (86.1Ha63.53h).

Hundevenner er der mange af, og forfatterne og historierne i denne antologi er såmænd gode nok — lige fra Holberg over Blicher, Christian Winther til Karen Blixen, Paludan, Storm P. og H. C. Branner — så læsere skal den nok finde alle vegne. Men dens emne er dog lige snævert nok til, at man kan kalde bogen påkrævet i bibliotekerne. Den er en lidt preciøs specialitet, der efter mit skøn mere hører hjemme i den private bogreol — omend den selvfølgelig kan være praktisk at have i visse situationer. Men hvor ender vel antologi-raseriet? J. Cl.

Steffensen, Steffen. Lykkebarnet og andre Fortællinger. Lohse. 1954. 100 s. 5.00.

En række for-nøjsomme, patent-moraliserende historier — om »Mortens hvide due«, »Gamle Marens spinderok« og »En traktor-jul« — af den banale og dilettantiske slags, der oftest altfor venligt kaldes »uskadelige«. Bibliotekerne udfører så sandt ingen mission ved at distribuere disse ligegyldigheder. J. Cl.

Ørum, Poul. Ulveleg. Wangel. 1954. 240 s. 9.75. (Ør84ul).

P. Ø. stiler knap så højt i denne roman om jyske »kjæltringer« og rakkere omkring år 1800 som i sin usædvanlige debutroman »*Dansen med de fire vinde*« (B. V. 1953, s. 288) — denne er mere enkel, ligetil og handlingsbetonet, men derfor også mere populær, og talentet er der heldigvis stadig. Der er stilistisk kraft, ram historisk atmosfære og megen viden om menneskene i beretningen om den udstødte rakker Christoffer Swin og hans kvind' Kersten Høg, der så at sige må føde sin unge i en snedrive — og i skildringen af »Guds Kiste«, d.v.s. det gamle tugthus i Viborg, hvor Christoffer henslæber fem år for tyveri, fremmanes et stykke forfærdende, men værdifuld kulturhistorie. Bogen fastholder een lige fra den højdramatiske optakt og vil sikkert finde mange læsere i alle bibliotekstyper. Man bør lægge mærke til Poul Ørum — ham får bibliotekerne sikkert glæde af. J. Cl.

LYRIK

Abildgaard, Ove. Gennem dig. Kærlighedsdigte. (Udg. af Edvard Pedersen, Indbindingscentralen). 1954. 23 s. Ikke i bogh.

I dette fine lille privattryk, trykt hos Nordlunde, forener O. A. den forbløffende billedstil, hvormed han slog igennem, med en lyrisk sødme, der hidtil har ligget ham ret fjernt — en strømpil, der peger fremover i hans udvikling. C. S. J.

Jæger, Frank. Digte. 1948—50. (3. opl.). Gyldendal. 1955. 207 s. 13.75. (Jæ38di).

De fire år, der er gået siden 1. udg., har kun fået disse digte til at stå stærkere. Nyudgaven viser det opmuntrende, at også et større publikum har opdaget, at her er et stærkt, personligt og tidstypisk forfatterskab, der også nok skal hævde sig fremdeles. C. S. J.

Thomsen, Ole Werner. Tema med variationer. International Kunstner Foyer's Forlag. 1954. 47 s. 6.00.

Dette skal forestille særpræget kunst, men er kun banaliteter sagt på en indviklet måde. Typografien er lige så krukket. Det er ikke svært at være original, men det er ikke ligegyldigt, hvordan man er det. C. S. J.

OVERSÆTTELSER

Bonner, Paul Hyde (am.). Lykkelige dage. Oversat efter »The glorious mornings« af Soffy Topsøe. Thorkild Beck. 1954. 255 s. ill. 14.50. (Bo53.25ly).

Vel ikke en bestseller, men en bog der rummer megen sans for den humoristiske side af tilværelsen set med en lystfisker/jæger-gentleman's øjne. De tolv noveller, der drejer sig om hændelser med bøsse eller fiskestang i hånd, er alle gennemsyret af fagmandens solide viden om tingene, men da forfatteren er noget af en novellekunstner, der i flere af fortællingerne når højt i menneske- og naturskildring, må man karakterisere bogen som kultiveret underholdning også for andre end snørens og bøssens tilhængere. De morsomme typer og den stemningsskabende atmosfære har i hvert fald gjort indtryk på anmelderen. S. Bj.

Cary, Joyce (eng.). Jeg blev aldrig klogere. Oversat efter »To be a pilgrim« af Michael Tejn. Nyt nord. Forl. 1954. 366 s. 19.75. (Ca66je).

Med sin trilogi »*Sara undrer sig*« (B. V. 1954, s. 110), »*Jeg blev aldrig klogere*« og »*Glæd dig ved livet*« (B. V. 1951, s. 430), hvor hvert bind står som en afsluttet helhed, har Cary — der af mange betragtes som Englands førende romanforfatter i dag — givet et mangfoldigt og rigt billede af det engelske samfund fra ca. 1900 og frem mod den anden verdenskrig og af den specielt engelske borgerlige psykes udvikling i denne forvandlingens epoke. Specielt her i dette andet bind — hvis fortæller er den gamle, velhavende, men lidt småtossede sagfører mr. Wilcher, hos hvem Sara fra første bind kom så galt afsted som husholderske — træder værkets idé tydeligt frem. Cary er jo bag al den venlige fornøjelighed en højst alvorlig, moraliserende, for ikke at sige religiøs forfatter, idet han så at sige repræsenterer en protestantisk modoffensiv mod øjeblikkets militante katolicisme. Englands styrke ligger for ham at se i borgerskabets faste forankring i statskirkens kloge livsformel. Men denne problemstilling forhindrer ikke Cary i også her at skabe en fornøjelig og levende familieromanhandling, hvori han med megen psykologisk indsigt konfronterer generationernes modsætning før og efter den første verdenskrig. Man læser den brede roman med stor interesse, selv om man nok nu og da sukker efter lidt mere koncentration og præcision. J. Cl.

Fridegård, Jan (sv.). Porten kaldes trang. Overs. fra svensk af Ib Kruuse-Rasmussen efter »Porten kallas trång«. Fremad. 1954. 203 s. 3.35. (Fremads folkebibliotek, 24). (Fr55po).

Fremads billigserie har hermed flottet sig med en bog, der ikke tidligere har været udsendt på dansk. Den foregår blandt fattig svensk landbefolkning, og dens dramatiske handling sættes igang af et tyveri. Aldeles fremragende er skildret de sjælekvaler, den sølle stymper af en tyv må udstå, inden tyveriet opdages, og meget smukt er billedet af den gamle kone, han har bestjålet, og som tilgiver ham.

Simpel i sin form og med en umiskendelig ægthed over fremstillingen har bogen krav på et stort antal læsere i alle biblioteker. Den slutter sig smukt til rækken af de fortræffelige ting, serien hidtil har budt på. A. E. K.

Fry, Christopher (eng.). Mørket er lyst nok. En vinterkomedie. Oversat af Frank Jæger. Gyldendal. 1955. 117 s. 9.75. (Fr88.8mø).

Et versdrama (i fornem og levende oversættelse) af Englands måske førende dramatiker i dag — et aktuelt spil om humanitetens sejr selv i det ydre nederlag under

en omvæltningens kaotiske epoke. Som den altoverskyggende centralfigur, grevinde Rosmarin Ostenburg, der på sit slot hævder menneskelighedens sag og uafhængighed af al politik under det ungarske oprør i 1848—49, fejrer fru *Bodil Ipsen* netop sin strålende genkomst til teatret; men skuespillet tåler også at læses, skrevet som det er i det skønneste sprog med en tanke- og idétynge, der kræver mere koncentration og eftertanke, end teateraftenen sædvanligvis levner tid til. J. Cl.

Hawley, Cameron (am.). Chefen er død. Oversat efter »Executive suite« af Peter Toubro. Gyldendal. 1954. 302 s. 14.75. (Ha96.1ch).

Den mægtige leder af et amerikansk kæmpemøbelfirma dør pludseligt den dag, hvor han har påtænkt at vælge sin efterfølger. Ingen af hans fem underdirektører ved, hvem valget ville være faldet på. En spændende og ubarmhjertig magtkamp sætter ind mellem de efterladte koryfæer, der hver især er overbevist om, at chefen kun kunne have tænkt på ham. De skildres indgående, disse fem tronarvinger in spe, hvorved man får et klart billede af moderne business på den anden side dammen. Helt rart er det ikke, og når forfatteren lader den unge, kunstneriske og meget idealistiske leder af firmaet vinde løbet, har man en skummel anelse om, at det er udtryk for ønsketænkning. Man får god besked om amerikansk storfinans i forretningsverdenen, fortalt i et glidende sprog og det hele sat op som et filmmanuskript med angivelse af de tider på døgnet, hvor handlingen foregår. Milieuet er tildels nyt og fint gengivet, og sukcesmentaliteten fra U.S.A. ramt på en prik. Som underholdning er den over middel, vel lang. Litterært uden værdi. S. Bj.

Martin, Martha (am.). Bjørnen er vor nabo. Oversat efter »Home in the bear's domain« af Hedda Løvland. Aschehoug. 1954. 224 s. 12.75.

Guldgraverkonen fra »Nådeløse guldland« fortsætter sine erindringer fra årene i Alaskas ødemark. Hun har stadig sin optimisme i behold, og det er i og for sig det mest positive ved bogen, for hun er akkurat lige så bred i fortællemåden som før. Hun skriver af et godt hjerte, beretter løst og fast om dagligdagens hændelser, og hvis man ynder hyggelig læsning, der kun kræver få hjerneceller medvirken, er Martha Martin sikker vinder. Hun er meget børnekær og tager desårsag flere børn til sig for kortere eller længere tid, og om dem alle fortæller hun meget jævnt og ganske indtagende og med megen varme. Som titlen antyder bor familien i bjørnens umiddelbare nærhed, og der savnes ikke dramatiske scener med disse bamser som hovedaktører; hvad man ikke ved om bjørne efter at have været i selskab med mrs. Martin er ikke værd at vide. S. Bj.

Millin, Sarah Gertrude (eng.). Guds stedbørn. Overs. fra engelsk af Ivan Salto efter »God's step-children«. Wangel. 1954. 239 s. 9.75. (Mi52.5gu).

Bogen tager sin begyndelse o. 1820 i Kapkolonien, hvor en engelsk missionær gifter sig med en hottentotkvinde. Den beskriver dernæst deres efterkommere gennem 4 generationer op til nutiden som illustration til halvblodsbefolkningens mange ulykkelige problemer. Romanen yder et værdifuldt bidrag til belysning af nogle af de vanskelige spørgsmål, der knytter sig til raceproblemet. Spændende og velfortalt som den er byder den tillige på fremragende underholdning. A. E. K.

UNGDOMMEN

ANMELDELSER

(Bøger fra 1954).

Ved Danmarks Biblioteksforenings børnebogsudvalg der for tiden består af: Førstelærer Sv. Alleslev (S. A.), børnebibliotekar Aase Bredsdorff (A. Br.), børnebibliotekar Grethe Norvang (G. N.), børnebibliotekar Anine Rud (A. R.), viceskoleinspektør Chr. Winther (Chr. W.).

Dahl, Titt Fasmer. Eventyret om Albert Schweitzer. Overs. fra norsk af Irene Voigt. Det danske Forlag. 115 s. kart. 5.75. (99.4 Sc 82 da).

Skildring af Albert Schweitzers liv fra barndommen til nobelpristildelingen. Selv om bogen på mange steder ligger meget tæt på Schweitzers egne bøger, formår den ikke at fængsle og begejstre i samme grad som disse, og man savner illustrationerne. Det er imidlertid en sober og navnlig letfattelig skildring, som børnene vil kunne læse på et tidligere stadium end for eksempel »Mellem floder og urskov«, som den på ingen måde kan erstatte.

Den anbefales til alle typer af biblioteker. A. Br.

Lindgren, Astrid. Kalle Blomkvist og Rasmus. Overs. af Aage H. Petersen. Gyldendal. 97 s. 4.75. (Li 64 kr).

Den 3die af bøgerne om mesterdetektiven Kalle Blomkvist. Da bd. 2 endnu ikke er oversat, og da denne 3die del er dårligere end de to første, der begge er af høj kvalitet, er det beklageligt, at valget netop er faldet på »Kalle Blomkvist og Rasmus«, der oprindelig er skrevet for den svenske radio og hvis indhold falder udenfor rimelighedens grænser. Man må håbe, at bd. 2, »Mesterdetektiven Blomkvist lever farligt« ikke lader vente længe på sig. Det kan forsvares at anskaffe bogen på de større biblioteker, for Astrid Lindgren kan ikke skrive noget, der er helt dårligt. Der er da også i denne bog forsonende enkeltheder og mange glimt af, hvad hun virkeligt formår. Og det humoristiske slutningskapitel er helt uimodståeligt.

Hvorfor oversættes »riddarna av Röda Rosen« konsekvent ved »ridderne af Røde Rose«, når det på dansk hedder »ridderne af den Røde Rose«? A. R.

Storm Petersen, Robert. Børnenes Storm P. bog. Tekster af Harald H. Lund og Robert Storm Petersen. Carit Andersen. 79 s. ill. 9.75. (72 St 80 stbø).

Et udmærket Storm P. udvalg, selv om man ved gensynet med de mange illustrationer fra hans billedbøger sukker over, at man ikke hellere har udgivet dem i deres helhed. Der er næsten ingen af dem i handelen, og de savnes.

Størstedelen af teksterne er af Harald H. Lund, dels de fra billedbøgerne kendte og dels nye. Her har man tilladt sig det forargelige at sætte en helt unødvendig og som oftest udvandet tekst til tegneserier, der er tænkt uden tekst, og desuden er der sat en ny og utrolig meget dårligere tekst til flere illustrationer taget fra Helga Mollerups kendte og elskede »Skal vi læse et eventyr«. Denne forfladigelse har naturligvis ikke kunnet nedsætte illustrationernes værdi, og da det selvfølgelig er dem, der bærer bogen, anbefales den. Man må håbe, at man ikke mere skal møde et så misforstået forsøg på at gøre Storm P. barnlig nok. A. Br.

Twain, Mark. Tom på rejse. Overs. af Ulla Moe. Ungdommens Forlag. 119 s. 4.85. (Tw23t).

Tom og hans venner Huck Finn og Jim kommer takket være Toms uhelbredelige trang til sensation ud på en eventyrlig ballonfærd til Afrika. Det er Huck, der fortæller, og de mange oplevelser, som han anskuer med sin sunde fornuft, Jim med sin overtro og Tom med sin boglige viden, enten det så er geografibogens eller eventyrbogens, giver anledning til kostelige diskussioner, som måske kun voksne kan nyde helt.

Bogen hører ikke til Mark Twains bedste, men den *er* af Mark Twain, og man genkender den store satiriker i mange små underfundigheder. Da Tom f. eks. lufter sin bedreviden ved at forelæse for sine tilhørere om emnet diplomatiske forviklinger og Huck spørger, om alle lande gjorde undskyldninger, når de gjorde noget forkert, svarer Tom: »Ja, alle små nationer gør«! A. R.

»BOGENS VERDEN« sendes gratis til medlemmer af Danmarks Biblioteksforening. Abonnementsprisen er 14 kr. Redaktionens adresse: Odensegade 14, Kbhvn. Ø., central 8820. Annonceexpedition: Nyt nordisk Forlag, Købmagergade 49, Kbhvn. K., central 11301.
Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær).